

Slovenski Pravnik

Glasilo društva „Pravnika“ v Ljubljani

VSEBINA :

1. DR. METOD DOLENC: Prayne posledice pogojne obsodbe, čije kazen ni bila izvršena (§ 68., odst. 3. k. z.).	1
2. DR. HENRIK STESKA: K vprašanju o izpregledu zadržka zakonske vezi.	18
3. DR. RUDOLF SAJOVIC: Časovna veljavnost grajanskega pravnega postopnika.	22
4. Književna poročila	34
5. Razne vesti.	44

PRILOGA: Odločbe kasacijskega sodišča v kazenskih stvareh II (štev. 220—227).

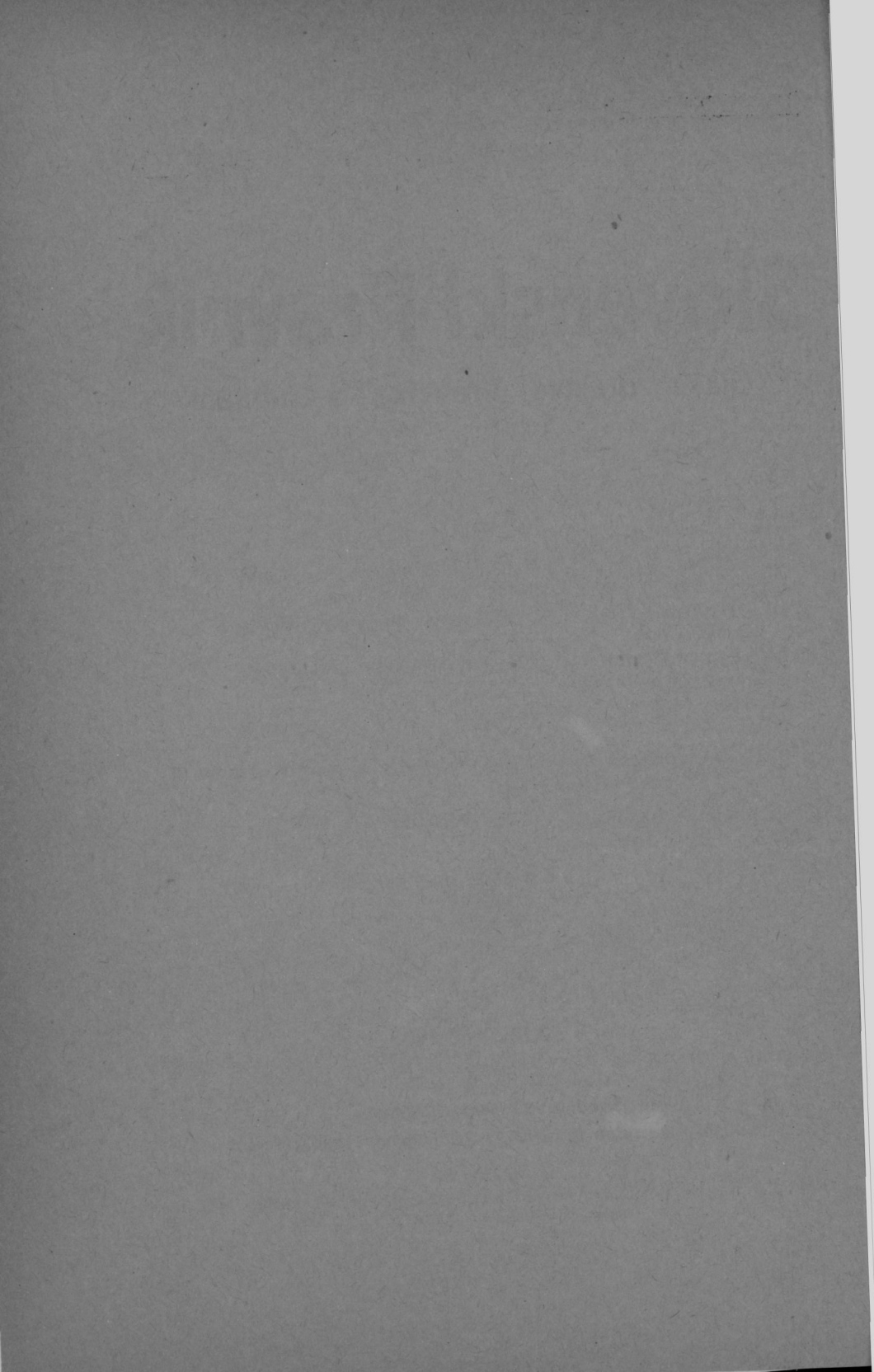

V LJUBLJANI 1933

Urednik: Dr. Rudolf Sajovic

Natisnila Narodna tiskarna — Predstavnik Franc Jezeršek

Rokopisi naj se pošiljajo: Uredništvo »Slovenskega Pravnika« v Ljubljani, Bleiweisova cesta 16/I.

Slovenski Pravnik

Leto XLVII. Ljubljana, februarja 1933. Št. 1. – 2.

Pravne posledice pogojne obsodbe, čije kazni ni bila izvršena (§ 68., odst. 3., k. z.).

Dr. Metod Dolenc.

I. Obrisi problema.

Zakonodajna tehnika, če ni dovršena, je kriva, da pride ob izvajanju zakonov do problemov, na katere gleda praktični pravnik s povse drugimi očmi kot zakonodajec; pravilnost njih rešitve postane dvomljiva, sporna, dasi se zakonodajec tega niti zdaleka ni zavedal. Večkrat gre za zelo enostavna vprašanja, da, rekli bi, da se baš pri posebno enostavnih vprašanjih še najlažje pripeti, da zakonodajna tehnika zgreši svojo nameravano pot.

Takšen primer se nam zdi vprašanje, kakšne so pravne posledice za storilca zločina, ki je bil pogojno obsojen, pa se v preskusni dobi tako lepo ponaša, da ne pride do izvršitve izrečene kazni. Odstavek 3. § 68. k. z. z dotično normo v slovenskem prevodu pravi: »Ko preteče preskusna doba, za katero je izvršitev kazni odložena, pa sodišče ne odredi njene izvršitve, se smatra, da obsojenec niti ni bil obsojen na kazni«. Koliko tolmačenj je tu mogočih o tem, kaj naj pomenijo besede: »da obsojenec niti ni bil obsojen na kazni«!

Predvsem vidimo, da že slovenski prevod ni točen. V izvirniku se glasi besedilo: »da osudjenik nije ni osuđen na kazni«, torej slovenski: »da obsojenec niti ni obsojen na kazni«. Tisti »bil« je pogršen, ker bi pomenjal, da se obsodba historično ni izrekla, da je ni bilo; pa je bila, toda le pogojno. Pa tudi srbsko-hrvaški tekst se dá razlagati glede vprašanja o posledicah tako, da velja bivši obsojenec poslej kot neobsojenec, neoporečenec, ali pa tako, da velja obsojenec poslej kot obsojenec, samo, da je ostal nekaznovan. K temu pa pride še to, ali naj se šteje bivši obsojenec, ki ni obsojen na kazni, kot rehabilitiran tako, da sme torej trditi, da sploh ni bil kaznovan in da se tista

obsodba v kazenskem registru izbriše, ali pa ostane vendar le v kazenskem registru zapisan kot pogojno obsojena oseba, ki pa se na njej kazni ni izvršila. Nadalje se še vpraša, ali šteje pogojna obsodba kot primer za ugotovitev povratka. Slednjič, ali je taka pogojna obsodba sposoben dokaz za storitev kaznivega, po službeni dolžnosti pregonljivega dejanja, če gre za dolžnost obdolženca-klevetnika, da dokaže resničnost »trditve s pravnomočno obsodbo«. Skratka, cel kup dvomljivih vprašanj, a praksa naj bi vendar postala enotna!

II. Domača književnost.

Poglejmo najprej, kako razlagajo določbo § 68., odst. 3., k. z. v jugoslovanski književnosti.

Živanović T. (Osnovi krivičnog prava. Opšti deo; Izmene i dopune, 1930., str. 83.) pravi v § 100, IV.: »Ako vreme kušnje proteče bez prekidanja odlaganja kazne, t. j. bez odredjenja njegovog izvršenja, smatra se po zakonu (§ 68., al. 3., k. z.), da osudjenik nije osudjen na kaznu. Po-ništava se dakle tada pravo na izvršenje kazne. Time je osudjenik zakonski rehabilitiran. Ustanova uslovne osude sadrži dakle u sebi zakonsku rehabilitaciju, koja inače u k. z. nije predviđena kao samostalna krivično-pravna ustanova«. Isti pisatelj, ki se vprav na omenjenem mestu sklicuje na opombo³ k § 37. svojega dela »Osnovni problemi krivičnog prava« (1930), našteva pod temelji, ki uničujejo prava na kazni in očuvalna sredstva, tudi rehabilitacijo, pa se vprašanja, kako tolmačiti § 68., 3. odst., k. z. naravnost ne dotika. Pač pa pravi v opombi³: »Mesto je ovih u učenju o kazni lišenja svobode, pošto one same po sebi ne nište pravo na kaznu, već to ništenje nastupa, ako su ispunjeni izvesni uslovi. Ako bi se ipak uvrstile u osnove ništenja prava na kaznu, one bi se pojavljivale kao osobena grupa tih osnova, kao uslovni osnovi ništenja prava na kaznu. Tako za uslovnu osudu Opšti deo, Izmene i dopune (1930) § 100. IV.« Končno pravi Živanović v svoji pri-ročni izdaji »Krivični zakonik i zakonik o sudskom krivičnom postupku« (1930.) k § 68., 3. odst., k. z.: »Ovo je jedan slučaj zakonske rehabilitacije, ali v okviru ustanove uslovne osude, a ne kao samostalna ustanova. Kao samo-stalna ustanova postoji samo sudska rehabilitacija«. K vsem tem izvajanjem bi pripomnili, da so to gole trditve, pri katerih pogrešamo zlasti utemeljitve v pogledu odnošajev med določbami materialnega in formalnega kazenskega prava (§ 422. k. p.)

Urošević L. (Sudski Trebnik, II. Deo, 1929) se bavi z našim problemom na str. 135., pa pravi brez nadaljnje utemeljitve samo to: »Smatra se kao da osudjeni nije ni bio osuđen«. Poglobitve v vprašanje problema ni! Karajnović G. j. (Komentar opšteg krivičnog zakonika, 1930.) vobče nima nobene besede o našem problemu. O tem, ali določa naš k. z. poleg sodniške rehabilitacije še kakšno drugo, pri obeh avtorjih ne najdemo ničesar.

Čubinski M. (Naučni i praktički komentar krivičnog zakonika, 1930) se izraža na str. 173. precej previdno: »Držimo, da se tu, kao i kod rehabilitacija ranija osuda ništi »sa svim njenim zakonskim posledicama« (§ 90., t. 3.) jer su sve te posledice vezane sa osudom na kaznu.« Na str. 207. pa uči Čubinski: »Ima i još« (t. j. poleg sodniške rehabilitacije) »slučajeva poništenja osude i bez novog sudskog rešenja snagom samog zakona. Ovo dolazi po t. 3. § 68. kod uslovne osude, ako sud ne naredi izvršenja kazne, i po § 29. kod dela mladjih maloletnika, koji se smatraju kao »neporočni«, i ako su bili osuđeni«. Tudi tu pogrešamo razlage, kako se stvar ujema s kazenskopravnimi predpisi v praktičnem pravosodstvu.

Munišić M. (Krivični zakonik; I. opšti deo; 1930.), komentira pri § 65. k. z., da pomeni »bez izvršenja osude« — »bez izvršenja glavne i sporedne kazne i mera bezbednosti«, a »u ostalom se osuda (osudjujuća presuda) mora izvršiti«. Pri § 68. k. z. nima za tretji odstavek nobene pripombe.

Šilović-Frank (Kazneno pravo, I. Opći deo; Sistem, 1929,) pravita na str. 178: »Ako se za vrijeme kušnje osudjeni vlada čestito, ne će se na njem ovršiti kazan, ne vlada li se pak čestito i dodje u sukob sa kaznenim zakonom, izvršit će se i ova i ona kaznen, na koju bude još osuđen zajedno«. Posebne razlage o posledicah v smislu § 68., odst. 3., k. z. ni. Pač pa je na str. 195. govora o tem, da pozna naš kazenski zakon samo sodniško rehabilitaciju.

Šilović Jos. in Frank St. (Krivični zakonik, Komentar, 1929) uči k § 65. k. z. »I uslovna osuda je osuda. Osuda je uslovljena činjenicama, koje pripadaju sadašnjosti i prošlosti ali i ovakovima, koje će istom nastupiti u budućnosti.... Da ovaj sud postane definitivan, potrebno je, da učinitelj svojim ponašanjem kroz neko vrijeme taj sud opravda«. K določbi § 68., odst. 3. k. z. pa se pozivata pisatelja samo na § 6. hrv. zak. z dne 26. avgusta 1916. o pogojni obsodbi. Tam se je glasilo ustrezno besedilo do malega kot naše, namreč: »Proteće li vrijeme kušnje, za koje je

izvršenje kazni odgojeno prema § 1. ovog zakona, da sud ne odredi njeno izvršenje, smatrat će se kao da osudjenik nije osuđen na kaznu.« Pri tolmačenju § 90. k. z. je v označenem komentarju govora s a m o o sodni rehabilitaciji.

Ž g a n e c V. - Ž o r ž P. (Tumačenje krivičnog zakona, I. opšti deo) razlagata na str. 170., 171. stvar povse drugače in sicer tako-le: »Dakle za osudjenika u takvom slučaju ne nastupaju samo one posledice, koje su vezane na osudu na kaznu. To je važno za to, jer § 70. k. z. medju okolnostima koje utiču, da kazna za jedno krivično delo bude veća ili manja, pomiće i u raniji život učiniočev. Bez dvojbe je, da se učinilac, koji je bio ranije osuđen, a osobitoj blagodati zakona nije na njemu kazna izvršena, ne može u pogledu »ranijeg života« staviti u isti položaj s onim, koji u opšte nije bio osuđivan. To je tim izvesnije, što zakon za taj slučaj ne naredjuje protivno. Pa kad zakon pokraj toga ima posebne propise za slučajeve, gde je učinilac osuđen na kaznu (i gde je tu kaznu izdržao), — kao što su propisi iz § 76. k. z. o povratu, onda je jasno, da je odredbom al. 3 § 68 zakon hteo ovakvog učinioca izuzeti samo ispod onih posledica zakona, koje su vezane za osudu na kaznu. Dakle uslovna osuda, i ako vreme kušnje po osudjenika proteče, a da sud ne odredi izvršenje kazne, — ne ostaje bez ikakvih štetnih posledica po učinioca. Prema tome rehabilitacija po al. 3. § 90 k. z. je mnogo povoljnija za učinioca nego odredba iz al. 3. § 68...«. Tudi ta dva avtorja se nista ozirala na vprašanja, ki se pojavljajo iz praktičnega formalnega izvrševanja določb o našem problemu.

M u n d a A. v Slov. Pr., 1931., št. 6.—10., (»Nekaj pripomb k sodni praksi glede na novo zakonodajo«) izhaja iz pravilnega stališča, da je misel, na kateri sloni pogojna obsodba, naperjena proti načelu, da naj nastopi kazni neposredno po kaznivem dejanju; omenja tudi, da pravica do izvršitve kazni ne zastara v času, ko se izvršitev kazni po zakonu ne sme izvršiti. O posledicah, ki naj nastopijo dosledno tem načelom, če se kazni ne izvrši niti v prvotno določeni niti naknadno avtomatično podaljšani dobi, pa se omenjeni pisatelj ni izjasnil.

V našem Tolmaču h kazenskemu zakoniku (1929.) smo izvajali na str. 148.: »Ugotovitev, da je preskusna doba potekla brez prekinjenja, po zakonu ni predmet posebnega sklepa. Posledica, da se smatra pogojno izrečena sodba za neizrečeno sodbo, nastopi *ipso iure*. Ni pa zadržka, da izda sodišče na prošnjo takšnega bivšega, pogojno obsojenega:

storilca potrdilo tem, da obsodbe ni bilo. Če je bila pogojna sodba prva pogojna obsodba, je storilec neoporečen.« V izdaji Dolenc M. in Sajovic R. noveliranega kazenskega zakonika (1932) pa sta prireditelja v pripombi za določbo § 68., 3. odst., k. z., izrazila svoje mnenje: »Opo- rečenost ostane«. K temu pa je Maklešov A. (Slov. Pravn- nik, 1932, str. 183.) pripomnil: »Ni jasno, zakaj ostane opo- rečenost po preteku poskusne dobe brez prikora v primeru pogojne obsodbe. Saj v tem primeru se smatra, da obsoje- nec niti ni bil obsojen na kazni.« (Da ta »bil« ne spada semkaj, je bilo že v uvodu povedano.)

Naslednja razmotrivanja naj bi prinesla v vprašanje, ki ga naša književnost, kakor se vidi, doslej še ni pre- pričevalno razčistila, več luči in sicer najprej raz stališče, kako je nastal ta problem v zakonodaji, za tem raz sta- lišče pravnega položaja *de lege lata*, končno ho- čemo izpregovoriti še par besed *de lege ferenda*.

III. Postanek določbe § 68., odst. 3., k. z.

Že v letu 1906. je bila v narodni skupščini kraljevine Srbije izražena želja, da naj se izda zakon o pogojni ob- sodbi. V letu 1909. je napisal univ. prof. Božidar Marko- vić (Beograd) daljšo studijo »Sredstva za zamenu kratko- vremene kazne lišenjem slobode s naročitim obzirom na uslovnu osudu«. Delo in avtorja moramo posebej omeniti, ker je vprav ta avtor bil tudi član komisije za izdelavo pro- jekta za novi kazenski zakonik kraljevine Srbije, ki je po- slovala v l. 1909. in 1910. Še več. B. Marković je bil tisti, ki je obdelal občni del projekta in napisal zanj obširne motive. V svoji razpravi se je izrekel za to, da se uvede v bodoči srbski kazenski zakonik belgijsko-francoski sistem, ki da je boljši od angleško-ameriškega. Prvi ne odlaga obsodbe, ampak samo izvršitev kazni, drugi pa od- laga vso obsodbo, t. j. izrek kaznivosti in kazni. Pri tem je, navajajoč, da je izdelal projekt za zakon o pogojni ob- sodbi, omenil, da v kraljevini Srbiji pri prekrških ne bi bilo umestno uvesti pogojne obsodbe, ker bi tako policijska oblastva kakor tudi občinska sodišča zlorabljal takšen institut, tako »da bi se povika digla protivu same ustanove, do koje nema krivice« (str. 151. loc. cit.) Vprašanje, kdo in kako naj odredi odložitev izvršitve kazni, je rešil Mar- ković tako, da je vzel v projekt predpis, da sodba obsega tudi obrazloženo odločbo o odložitvi izvršitve kazni; pri porotnih sodiščih bi odločali o tej odločitvi samo državni sodniki, potem ko je porotno sodišče spoznalo obtoženca

za krivega in potem, ko so državni sodniki (»državno sodišče«) odmerili kazni. Glede vprašanja, ki se tiče naravnost našega problema, t. j. kakšne morejo biti posledice, ako se izvršitev kazni odloži, pravi naš avtor na str. 158. najprej na splošno: »Ako se osudjeni za vreme probe nije dobro vladao, onda je posledica toga potpuno izvršenje dosudjene mu kazne; a ako se dobro vladao, onda ono za sobom povlači kao posledicu definitivnog oproštaja kazne«. Posebej pa je še razpravljaj v tej smeri na str. 162.—164. Tu izjava, da sta dve skupini zakonodavstev, prva predpisuje, da za primer dobrega vedenja po preteku preskusne dobe sodba odpade, obsodba se smatra, kakor da ni niti obstojala — *«comme non avenue»*. To znači, da izrečena obsodba po izteku preskusne dobe ne more imeti nobene kvarne posledice za obsojenja; povratak je neupošteven, sodba ne sme biti podlaga za ugotovitev slabega prejšnjega vedenja. V drugo skupino državnih zakonodaj pa spadajo tiste, ki smatrajo za primer dobrega vedenja kazni za izvršeno, prestano. Tu se ne šteje tako, da obsodbe niti ni bilo, ampak samo tako, da je izvršena. Torej ostanejo vse posledice obsodbe nedotaknjene, ostane prejšnja obsodba obtežujoča okolnost pri povratku. Po tej obrazložitvi (tu smo jo seveda samo v jedru podali) pravi Marković (str. 163.), da je bil pri svoječasnem izdelovanju projekta zakona o pogojni obsodbi sam mnenja, da je treba v primeru dobrega vedenja smatrati obsodbo, kakor da ni obstojala, pozneje pa je svoje mišljenje izpremenil, kajti v prav sam naravi in svrHITE ustanove ustrezno gledišče druge skupine zakonodaj, po kateri se šteje sodba, kakor da je izvršena. Temu primeru naj nastopijo tudi vse posledice, ki so z obsodbo v zvezi. Vsemu dodaje še to-le: »Ranije je rečeno, da je i uslovna osuda kazna svoje vrste, koje osudjeni treba da oseti i to ne samo za vreme probe, već i posle ovoga vremena. Čim je ona kazna, onda se ona odista ničim ne da ni uništiti. Cilj je njen otklanjanje štetnog dejstva zatvora time, što osudjeni neće ići u zatvor ako se izvesno vreme bude dobro vladao. Tome cilju baš i odgovara shvatanje po kome se osuda po isteku vremena za probu ima smatrati za izdržanu.«

Vsa ta razmotrivanja smo obširneje navedli, ker so prišla deloma naravnost dobesedno, deloma vsaj po svojem bistvu v sam »Projekat i motivi kaznenog zakonika za kraljevinu Srbiju«, službeno izdanje ministarstva pravde (str. 253.—268.). Saj je bil avtor besedila občnega dela tega pro-

jekta kakor tudi motivov prof. Boža Marković sam. Nas zanimajoči § 72. se je pa glasil: »Proteče li vreme odlaganja kazne prema § 69., a sud ne naredi njeno izvršenje, smatraće se kao da je izdržana«. Poudarimo, da je imel ta projekt že predpise za rehabilitacijo, vendar ne v smislu prave habilitacije, ki ima za posledico izbris kazni, čeprav že prestane ali odpuščene, v kazenskih registrih, ampak samo manj obsežno rehabilitacijo kot povračilo pravic. Neposredno za § 72., ki ustreza sedajšnjemu k. z. § 68., odst. 3., k. z. pa je bil vrinjen nadaljnji § 73., ki se je glasil: »Po prečitaniu presude kojom je naredjeno odlaganje izvršenja kazne, predsednik suda će objasniti osuđenom napred propisane odredbe i opomenice ga na ozbiljnost dužnosti, koje za njega iz njih proistiću, naglasiv mu, da će se izvršena kazna nad njim izvršiti, ako bi u odredjenom roku učinio što protivno naredjenjima ovoga i drugih zakona.« Značilno je, da pravijo motivi k temu (str. 267.), če se sodi v nenavzočnosti obtoženca, sodišče ne more odrediti odložitve, ker tak obtoženec tega niti ne zasluži. »Kako se uslovna osuda može uzeti kao neka vrsta ukora ili pretnje, to je sasvim opravdano, što projekat u § 73. naredjuje, da je predsednik suda, prilikom saopštenja presude, dužan osuđenog ozbiljno i strogo da opomene, i da ga posavetuje, da se u buduće dobro vlada, naglasiv mu kakve će ga posledice postići, ako protivno bude radio.«

Projekt za srbski kazenski zakonik je izšel v nemškem prevodu l. 1911., baš ko ga je pretresala širša komisija, ki jo je postavil minister pravde. Izpremembe do kraja občnega dela so bile glasom uvoda k »Vorentwurf zu einem Strafgesetzbuch für das Königreich Serbien« (prevajalca H. Landsberg in Živko Topalović) že upoštevane. Pri določbi, ki ureja posledice pogojne obsodbe, če se je obsojenec dobro vedel, ni bilo nobene izpremembe. Samo to naj pripomnimo, da uporabljata prevajalca za srbski tekst »smatraće se kao da je izdržana« (scil. kazni) v § 72. cit. proj., odn. »odlaganje izvršenja kazne« u § 73. cit. proj. izraze, »so ist die Strafe als verbüsst anzusehen«, odn. »Aufschub der Strafvollstreckung«. Glede rehabilitacije pa je dobil projekt v Vorentwurfu iz l. 1911. novo določbo z novim drugim odstavkom, ki je prvotni srbski projekt iz l. 1910. ni imel, namreč »Bei verurteilten Jugendlichen kann das Gericht unter vorstehenden Bedingungen die Verurteilung als nicht vorhanden bezeichnen.«

Med tem, ko je bil projekt v širši komisiji v Beogradu pregledan — njeno delo ni bilo v tisku objavljeno — do

prihodnjega projekta iz leta 1922. je izšel za Hrvatsko že gori omenjeni zakon o pogojni obsodbi z dne 26. avgusta leta 1916. Ni bilo golo naključje, da je dobil v letu 1921. § 68., odst. 3., k. z. v posvetovanju na sejah stalnega zakonodajnega sveta ministristva prayde novo besedilo. Pri teh sejah je sodeloval prof. dr. Josip Šilović (Zagreb), ki je že l. 1907. izdelal načrt za poseben hrvatski zakon o pogojni obsodbi, ki je spisal l. 1910. posebno studijo o reformi hrvatskega kazenskega zakonika, in sicer najprej o pogojni obsodbi, in ki je sestavil v letu 1916. novi načrt omenjenega zakona o pogojni obsodbi. Besedilo tega načrta je prešlo v zakon sam, ki je bil obnarodovan 26. avgusta 1916. in se je glasilo glede našega problema: § 6. »Proteče li vrijeme kušnje, ..., »da sud ne odredi njeno izvršenje, smatrat će se kao da osudjenik niti nije osuđen na kaznu«. Kako se vidi je v prav to Šilovićev besedilo prešlo v naš § 68., odst. 3. k. z. Mor-da je ta izprememba na besedilu dala povod T. Živanoviću, da je v »Kratkem objašnjenju«, ki je bilo dodano službenemu izdanju projekta kazenskega zakonika iz l. 1922. na str. 87., zapisal, da pogojna obsodba pomenja »oslobodjenje od dosudjene kazne«, rehabilitacija pa »povraćaj prava presudom izgubljenih«, na str. 88. pa, da nastopa »u slučaju uslovne osude, kad proteče vreme kušnje, za koje je izvršenje kazni odgodjeno, a sud ne naredi njeno izvršenje« »zakonska rehabilitacija, t. j. povraćaj prava po samom zakonu, bez sudske odluke«. V teh dveh razlagah se dá nedоследnost, nasprotje trditev, kar otipati. Ugotoviti pa moramo, da kratko »objašnjenje« ne sme šteti kot mnenje stalnega zakonodajnega sveta ministristva, ker ni bilo nikdar predmet obravnavanja na skupni seji omenjenega sveta.

Kaj je pomenila izprememba teksta: »smatraće se (sc. kazna) kao da je izdržana« v »smatraće, kao da osudjenik nije ni osuđen na kaznu«, to nam priča najbolj avtentična razlaga zakonodajca, ki se je prvi poslužil drugo navedenega besedila, t. j. zemaljske vlade hrvatske. V »Mjesečniku« l. 1917., str. 100—103., je natiskano »obrazloženje osnove zakona o uvjetnom osuđenju«, ki ga prinašamo v pogledu našega problema dobesedno: »No zemaljska vlada zauzela je stajalište, da se ovdje ne radi o uvjetnoj osudi, nego samo o uvjetnom dosuđenju kazni, jer osuda koliko se tiče naknade štete i troškova kaznenog postupka ostaje i dalje na snazi. Logički se dakle ne može nikako odrediti da se ima smatrati kao da osuda uopće nije izrečena. Stoga je u

§ 6. normirano, da će se u takvom slučaju uzeti, kao da osuđenik nije osuđen na kaznu. Ako o činjenici, da li je rok kušnje protekao, da nije dan povod za izvršenje kazni, nastane sumnja imat će presudni sud o tome stvoriti zaključak (odluku) protiv kojega je dopustan pravni lijek. Da pri tem smatranju, da obsojenec ni bil obsojen na kaznu, ni bilo mogoće misliti na sodniško rehabilitaciju, leži na dlani: hrvatsko pravo te institucije v l. 1916. namreč niti ni poznalo.

Zanimivo je, da je o projektu za kazenski zakon iz leta 1922. obširno poročal dr. Dušan Subotić, ki je bil tudi član komisije za izdelavo projekta iz l. 1910. in 1911., pa se je že v letu 1911. boril zoper institucijo pogojne obsodbe. V Policiji, 1923. (str. 166.—169.) se poziva na ravnost na gorio značeno mišljenje dr. Božidarja Markovića. Po ugotovitvi, da se je izpustil § 73. iz projekta 1911., opušča nadaljnjo razlago glede na izpremembe besedila, ki nas zanima. Dr. Subotić pravi, da so bile glede našega vprašanja »izvršene sitne stilističke popravke«; torej smatra omenjeno izpremembo očitno samo za stilistični popravek. Nadaljuje pa: »U suštini svojoj o b a se projekta slažu i protivno pozitivnom zakonu uvode jednu novu ustanovu u kazneno pravo odmazde, usled koje se ono odriče izvršenja odmazde... Teorijski se ostaje i dalje pri kaznenom pravu odmazde, t. j. izreče se zaslužena kazna, ali se praktično odmazda ne izvršuje, jer se krivcu stvara mogućnost, da izrečenu kaznu ne izdrži ako se dobro vlada, pa se posle izvesnog roka smatra kao da je kaznu izdržao. Osnovna misao uslovne osude je moralna popravka krivca bez primene izrečene kazne i odricanje od stroge primene odmazdnog prava, koje može da donese usled izdržavanja kazne u nezgodnim kaznenim zavodima i rdjavom društvu pokvarenost krivca«. Resnici na ljubo pa moramo pristaviti, da je Subotić tem jasnim svojim razlaganjem dodal — menda pod vplivom Živanovićevega »objašnjenja« — pri razlagi o rehabilitaciji izvajanja, ki pravkar navedenima nasprotujejo. Na str. 172. loc. cit. govori namreč o določbi sedajšnjega § 68., odst. 3. k. z.: »I ovo je rehabilitacija sudska, jer se dobije sudskom odlukom, ma da po dejstvu treba da ima značaj zakonske rehabilitacije, koji slučaj imamo u § 72., odst. II.« (= sedaj § 68., odst. 3. k. z.) »gde se veli: kad proteče vreme kušnje (kod uslovne osude)... smatraće se kao da osuđenik nije ni osuđen na kaznu.« Zdi se pa, da je avtor sam čutil, da nekaj ni v redu pri tej raz-

lagi, ker je na kraju kraja pripomnil: »Potpuna obrada ove glave (scil. o rehabilitaciji) bila bi korisna.«

O nadaljnji zgodovini določbe, ki nas zanima, treba samo še ugotoviti, da je vseposlej ostala taka kot v proj. iz l. 1922. V ekspoziciji dr. Dušana Subotića ob priliki prvega čitanja vladnega predloga za enotni kazenski zakonik dne 27. aprila 1926. je samo rečeno, da določbe predlaganega § 68. k. z. »ne potrebuje bližeg objašnjavanja«.

V načrtu za zakon o prekrških, predloženem narodni skupščini 10. junija 1926., je bilo predlagano, da naj se določbe občnega kazenskega zakonika uporabljajo tudi za prekrške, če ni v zakonu o prekrških ali v kakšnem drugem zakonu predpisano drugače. Takih izpreminjevalnih predpisov glede pogojne obsodbe ni bilo.

Ko je v poletju l. 1931. ministrstvo pravde v Beogradu pozvalo višja sodišča in tožiteljstva, odvetniške komore itd., naj se izjavijo, kaj bi bilo treba pri nameravani »mali reformi« kazenskih zakonov zlasti v pogledu razbremenitve sodišč v kazenskem zakoniku izpremeniti, prišlo je od raznih strani preko sto izpreminjevalnih predlogov, a med njimi je edino višje državno tožiteljstvo v Ljubljani imelo za potrebno, da naj se v tretjem odstavku § 68. k. z. črtati besedi »na kaznu«. Utemeljitev se je glasila tako-le: »V praksi je nastal dvom, ali je po preteku preskusne dobe izbrisana sodba kot taka, ali samo odpuščena kazni. Iz besedila § 65. k. z. se ne vidi, ali gre za pogojno sodbo ali za pogojni odpust kazni (*bedingter Straferlass*). Če ne bi bilo marginalne rubrike »Uslovna osuda«, se to v resnici ne bi vedelo. Zaradi jasnosti bi bilo dobro, da se črtata besedi »na kaznu« v tretjem odstavku § 68. k. z. V procesu pa manjka ustrezna določba v § 482. k. p. Zakonikjer ne pove, kaj je storiti s pogojno obsodbo, ko je neprikorno potekla doba preskušnje. Višje državno tožilstvo v Ljubljani je že svoj čas naročilo državnim tožilstvom, da postopajo analogno § 482. k. p.«

Pisec teh vrstic, ki je bil poročevalec komisije, določene od ministra pravde za malo reformo kazenskopravnih zakonov, se pravkar navedenemu predlogu višjega državnega tožiteljstva v Ljubljani ni mogel pridružiti, komisija pa je soglasno sklenila, da k besedilu § 68. k. z. ne predlaga nobene izpremembe.

IV. Sadašnji pravni položaj.

Ne trdimo, da je besedilo § 68. k. z. posrečeno. Saj tiči že v prvem in drugem odstavku težka stilistična netočnost,

ko je določeno v prvem odstavku, da ne nastopijo posledice, združene z obsodbo, dokler traja preskusna doba, do čim veli drugi odstavek, da se sme odrediti za preskusno dobo zaščiten nadzor. Mar ta očuvalna odredba (§ 56., odst. 1., k. z.) ni posledica obsodbe? Dalje ostane za obsojenca kot procesualna posledica pogojne obsodbe dolžnost, da povrne stroške kazenskega postopka (§§ 310., 314., odst. 1., 428., odst. 3. k. p.). O tem ni in ne more biti nobenega dvoma. (Gl. tako odločbo banskega stola v Zagrebu z dne 21. junija 1917., br. 9503, Mjesečnik, 1917. 1., str. 487.). Tudi zasebnikom (n. pr. zasebnemu tožitelju) morajo biti stroški kazenskega postopanja povrnjeni (§§ 327., 322., 428. k. p.). Po § 65., odst. 3., k. z. more sodišče staviti pogoj, da pogojno obsojena oseba povrne škodo, ugotovljeno s sodbo. Sodišče pa to lahko opusti in vendar mora pogojno obsojena oseba tisto škodo povrniti (§§ 297., 303. k. p.). V pogojni obsodbi se sme tudi izreči, da se dogovorjeni pravni posel ali nastalo pravno razmerje razveljavi (§ 301. k. p.). Iz vsega tega sledi nujno, kar smo spoznali že pri zasledovanju zgodovinskega postanka besedila § 68., odst. 3., k. z. in iz utemeljevanja za vladni predlog hrvatskega zakona o pogojni obsodbi z dne 26. avgusta l. 1916., da je pač vsaka pogojna obsodba brez izjeme vendar le obsodba, čeprav svoje vrste.

Res utesnuje § 65. k. z. okvir vseh možnih obsodb v pogledu na pogojne obsodbe tako, da se dajo izrekat i pogojno samo takšne obsodbe, ki se glasé na kazni strogega zapor a do 6 mesecev ali zapor a do 1 leta ali na denarno kazni. Določba § 68., odst. 3., k. z. pa določa, ne da bi vzela izraz »obsodba« ali »razsodba« v misel, da se mora smatrati, ako sodišče ne odredi izvršitve tiste po priliki manj težke kazni, da obsojenec niti ni obsojen na kazni. Logično se moramo vprašati, zakaj imenuje nekaznovanega storilca vendar le obsojenca? Zato, ker sicer ni obsojen na kazni — ta odpade kot premija za neprikor no prestano preskusno dobo —, in a če pa ostane vendar le, t. j. tudi po preteku preskusne dobe, obsojenec, zlasti v pogledu na posledice obsodbe, ki so bile že izvršene, ali pa, ki naj se morda še le izvršé. Mar naj odpade dolžnost pogojno obsojenega — storilca kaznivega dejanja, da povrne stroške kazenskega postopka, ki še ni izpolnjena zato, ker je preskusna doba pretekla neprikor no?! Ni podlage za tako trditev ne v kazenskem zakonu, ne v sodnem kazenskem postopniku!

Saj pozna naše kazensko pravo tudi sicer obsodilne obsodbe brez kazni (gl. §§ 32., 73., 139., 147., 171., 325. k. z.; §§ 281., št. 1., 314., odst. 2. k. p.). Obsodba na kazen, ki se na vse zadnje izpregleda, ne izvrši, je pač vzporeden, pa vseskozi legalen tip obsodb, ki ne izrekajo kazni končno. Sicer se nam zdi, da je treba tako izrekanje obsodb brez kazni na skrajno mero utesnjevati predvsem tam, kjer se dajo legalno v prilog neoporečenosti storilcev kaznivega dejanja izreči oprostilne sodbe (gl. D o l e n c, Da li ima osudnih presuda brez osude na kaznu?; Arhiv za pr. i dr. nauke, 1931., br. 4., str. 277., 278.). Zakonodajec na je vendar pripustil možnost takih obsodb brez sledeče kazni, pri katerih pa vendar pride do izreka dolžnosti, da obsojenec povrne stroške kazenskega postopka. Torej tudi ni prav nič čudno, ako jih je predvidel v § 68., odst. 3., k. z. Zato govori tu naravnost o »osudjeniku«, a ne kot v § 90., odst. 3., k. z. o »licu, koje je prvi put osudjeno«. Za to zakonodajec ni rekel, da se smatra, kakor da bi obsojenec ne bil obsojen (*ex tunc!*), ampak kakor da ni obsojen (*ex nunc*). Če bi bil hotel zakonodajec, da se obsodba smatra kot »*non avenue*«, torej *ex tunc*, bi bil gotovo dejal: »smatraće se, da osudjenik nije ni b i o osudjen«, še bolj verjetno pa: »da lice, koje je bilo osudjeno, nije više osudjeno«.

Če je dosegel obsojenec, ki se na njem pogojno izrečena kazen ni izvršila, da se smatra, kakor da ni obsojen na kazen, se vendar ne sme sklicevati na določbo § 312. k. z., da dokazovanje resničnosti ni dopustno, češ da je bil zaradi kaznivega dejanja, ki ga je klevetnik navedel zoper njega, o p r o š č e n o d g o v o r n o s t i s pravnomočno pogojno obsodbo, a se kazen ni izvršila. Vprav nasprotno, tudi s pogojno obsodbo se je izkazal njegova kazensko pravna odgovornost za storjeno kaznivo dejanje. Dokazovanje resničnosti je dopustno. In če je potekla obsodba — pogojno, ali naj po nepri-korno pretekli dobi za preskušnjo ne velja kot zakoniti dokaz za storjeno kaznivo dejanje in za storilčevo vračunljivost ob storitvi dejanja po določbah § 268. avstr. c. p. r., odnosno § 364. našega bodočega civ. pravd. postopnika?! O tem pač ne more in ne sme biti govora!

Kako dobro se zлага naša razlaga s historičnim razvojem ustrezne določbe, ni treba šele poudarjati. Oboje skupaj, logično tolmačenje pozitivnega besedila in upoštevanja zgodovinskega postanka istega besedila, daje pač trdno opravičbo za našo razlago. Kar nič ne moti pri tem določba § 29. k. z., da se mlajši maloletnik, zoper kogar so bile

izvedene očuvalno vzgojne odredbe, smatra za neoporečnega. Tu namreč ne gre za kazen! Ipak: Ako bi bil hotel zakonodajec, da naj velja pogojno obsojena oseba po neprirodnem preteku preskusne dobe za neoporečeno, bi to tudi v § 68. k. z. izrečno povedal, kakor je to storil v § 29. k. z. Ako pa stori mlajši mladoletnik, ko je dovršil 15. leto, pod okolnostmi § 28., odst. 7., k. z. zločinstvo in je bil zaradi tega obsojen po predpisih za starejše maloletnike, more biti obsojen tudi pogojno, ali neoporečnosti v smislu § 29. k. z. zanj ni!

Z našimi doslejšnjimi izvajanjem pa smo tudi že odklonili mnenje (Živanović), ki ima določbo § 68., odst. 3., k. z. za primer zakonite rehabilitacije. Pred vsem govori § 90. k. z. v 3. odstavku le o sodniški rehabilitaciji, ki se odreja izključno le na prošnjo osebe, ki je bila obsojena, po preteku 5 let, odkar je bila kazni prestana, zastarana ali oproščena, a posledice rehabilitacije so, da sodišče uniči za bodočnost izrečeno sodbo z vsemi njenimi zakonitimi posledicami. Pri pogojni obsodbi je vse to nemogoče zamisliti. Zakonito rehabilitacijo (*réhabilitation de droit*) pozna zakonodajec edino le pri obsodbah zastražnih prekrškov po zakonu o podaljšanju veljavnosti zakonitih predpisov o prekrških z dne 31. decembra 1929. (§ 5.). Tudi tu je predpisano *verbis expressis*, da se kazni iz registrov izbrišejo, čim pretečejo 3 leta, odnosno preteče 5 let. Ako bi bil zakonodajec le zdaleka mislil na to, da nastopi v primeru, ko se kazni iz pogojno izrečene obsodbe ne izvrši, zakonita rehabilitacija, bi bil v § 422. k. p. odredil, kako se naj to izvrši. To bi moral storiti zlasti še za to, ker ni a priori moment fiksiran, kdaj nastopi pravni položaj, da se smatra obsojenec kakor, da ni bil obsojen na kazni. Saj se doba preskušnje utegne avtomatično podaljšati na nedoločen čas, če se pred iztekom preskusne dobe prične nov postopek radi novega kaznivega dejanja (§ 67., 3. odst., k. z.) ali pa jo sodišče točno podaljša, če gre za možnost povračila še ne poravnane škode (§ 66., 3. odst., k. z.). Tu se najbolje vidi, kako pogrešno je govoriti o zakoniti rehabilitaciji, ko postane lahko na različne načine dvomljivo, ali je rok preskušnje neprirodno pretekel ali ne, in je pravno in dejansko povsem mogoče, da traja tudi zaščitni nadzor še ves ta a priori nedoločeni čas. Ali smemo domnevati, da je zakonodajec prezrl situacijo, da bi se naj s prav tistim sodnim sklepom ukinil zaščitni nadzor, s katerim bi bil izrečen izbris obsodbe *ex tunc*?! Na dlani leži, da je pravilno le to,

kar nam je zgodovinski postanek določbe § 68, odst. 3., k. z. pokazal: da gre za legalno fikcijo izvršitve kazni in nič drugega, ker se hočejo v glavnem paralizirati kvarni vplivi kratkodobnih kazni na prostosti.

Glavni ugovor proti tej argumentaciji je pač ta, da nosi šesto poglavje k. z. naslov »Uslovna osuda«. To naj bi značilo, da je obsodba kot takšna *in toto* pogojna. Sicer je resnica, da se mora zakon tolmačiti po besedilu, kakor je bilo obnarodovano, in ne po domnevanih mislih zakonodajca. Ipak moramo določbe kazenskega zakonika tolmačiti, če so dvomljive, tako da se naslov poglavja vjema z ideologijo vseh določb, ki so v tistem poglavju samem, kakor tudi v drugih poglavjih. Če pa se ozremo zopet po zgodovini postanka ustreznega 6. poglavja, vidimo, da je nosilo to poglavje že v projektu iz l. 1910. naslov »Uslovna osuda«, čeprav se je glasila določba o našem vprašanju »smatrače osuda.... po isteku vremena za probu za izdržanu.« V hrvatski utemeljitvi predloga za zakon o pogojni obsodbi pa je vlada izrekla, da smatra, da ne gre za »uvjetnu osudu«, nego samo za »uvjetno do sudjenje kazni.« Ipak se je naslov zakona samega na vse zadnje vendar le glasil: »zakon o uvjetnem osudjenju« (brez dastavka »na kaznu« ali podobno.)

K temu pride še, da govori že § 65. k. z. o tem, da sodišče »može.... narediti p r e s u d o m, da se izvršenje izrečene kazni odloži« —, dočim se glasi tekst začetkom tega paragrafa »k o d o s u d a na strogi zatvor....«, kar pomenja očitvidno isto kot »osudjenje na kaznu«, a to ustreza točno tudi sedajšnjemu besedilu § 68., odst. 3., k. z. »smatrače se da osudjenik nije osuđen na kaznu.« »Osuda« (obsodba) pomenja torej po zgodovinskem postanku kakor tudi po smislu določb, ki smo jih navajali, »osudjenje« (obsoditev). Sklicevanje na naslov šestega poglavja k. z. torej ne more izpodbiti pravilne razlage, da § 68., odst. 3., k. z. ne vsebuje nobene rehabilitacije, marveč edino fikcijo, da se izrečena kazni smatra za izvršeno.

Dosledno našemu tolmačenju § 68 k. z. moramo ustanoviti kot pravilno pravno stanje nastopno:

1. Obsodba brez izreka kazni je pravno dopustna, tem bolj obsodba z izrekom kazni, ki pa se pod izvestnimi pogoji ne izvrši. Samo pri obsodbah radi prekrškov pogojna obsodba ni dopustna (§ 6. zak. o zač. podaljšanju veljavnosti zakon. predpisov o kaznovanju prekrškov z dne 3. dec. 1929.), pač pa pri obsodbah pred tiskovnimi senati.

(Gl. Dolenec, »Krivično-pravna odgovornost za tiskovne delikte«, Mjesečnik 1932., str. 322.)

Če je predmet klevete kaznivo dejanje, ki se preganja po službeni dolžnosti, je moči dokazati resničnost činjenic samo s pravnomočno obsodbo sodišča, pristojnega za to dejanje, razen če preganjanje ali sojenje oklevetane osebe ni dopustno ali ni izvedljivo; niti eno, niti drugo pa ne velja za pogojno obsodbo. Ta ostane obsodba tudi še, če kazni ni bila izvršena.

2. Obsojenec, ki je neprikorno prestal dobo preskušnje, se šteje, da ni obsojen na kazni in se izrečena kazni ne izvrši. Zatorej se nanj, če prav stori isto naklepoma storjeno dejanje vnovič, novo dejanje ne smatra za povratek. Saj kazni, da si je bil obsojen na kazni na prostosti, ni niti celoma niti deloma prestal. (Gl. § 76. k. z.) Pri obsodbah za malomarno storjeno dejanje in pri obsodbah na denarne kazni pa povratka v smislu § 76., odst. 1., k. z. vobče biti ne more.

3. Za kvalifikacijski moment »ponovni primer« (gl. §§ 315., 317., 364. k. z.) pogojna obsodba, če kazni ni bila izvršena, ne šteje, ker se obsojenec smatra, da ni niti obsojen na kazni.

4. Oporečenost po pogojni obsodbi ostane, čeprav kazni ni bila izvršena, ter se sme smatrati ob presoji »prejšnjega storilčevega življenja« pri odmerjanju kazni (§ 70. k. z.) za obtežilno okolnost.

5. Sodna rehabilitacija z izbrisom pogojne obsodbe z vsemi njenimi zakonitimi posledicami za bodočnost je na prošnjo osebe, ki je bila prvič obsojena, dopustna po preteku petih let, odkar je bila kazni v našem primeru smatrana za izvršeno (prestano, plačano), seveda pod nadaljnjimi pogoji § 90., odst. 3., k. z.

6. Pomilostitev ali posamična amnestija je pravno dopustna tudi pri pogojno obsojenih osebah. V preskusni dobi odrejena ima učinek, da se kazni omili, zniža ali odpusti brez nadaljnega pogoja brezprikornega vedenja. Po brezprikorni preskusni dobi odrejena nima praktičnega učinka.

7. Po neprikorno prestani preskusni dobi sme obsojenec vložiti prošnjo, da mu sodišče to dejstvo potrdi in izreče, da se smatra, da ni obsojen na kazni.

8. Dokler ni radi morebitne rehabilitacije pogojna obsodba v kazenskih vpisnikih izbrisana, se mora o takem

obsojencu tako v izpiskih kazenskega vpisnika kakor tudi ob vsaki drugi izdaji obvestil ali izpričeval na osnovi kazenskih zapisnikov označiti, da se obsojenec zbog brezprikornega preteka preskusne dobe ne smatra za obsojenega na kazen. (*Arg. a contr. ex* § 482., 3. odst., k. z.) Ni nobene pametnega razloga, da bi se oseba, ki je bila enkrat ali pa tudi že večkrat pogojno obsojena, stavila glede moralne kakovosti prav v isto vrsto, kakor neoporečene osebe.

V. Kriminalnopolitična ocena naše rešitve o tem problemu.

Odločilne važnosti za pravilno tolmačenje našega pozitivnega prava seveda ni, kako rešuje inozemska zakonodaja naš problem. Ipak se je moremo s pridom okoristiti, če presojamo stvar s kriminalnopolitičnega vidika in se vprašamo, mar ne bi bilo priporočljivo, da se določbe naše zakonodaje približajo določbam inozemske zakonodaje, zlasti sosednih držav.

Od najnovejših zakonov sta upoštevna kazenska zakonika za kraljevino Italijo z dne 19. oktobra 1930. in za republiko Poljsko z dne 11. julija 1932., od najnovejših osnutkov pa naj pritegnemo onega za Čehoslovaško iz l. 1926., za Avstrijo in Nemčijo (skupno) iz l. 1930. in za Švico iz leta 1931.

a) Kazenski zakonik za Italijo pozna »*sospensione condizionale della pena*«, ki ima po čl. 167. za primer, da ostane doba preskušnje neprikorna, učinek, da »*il reato è estinto*«, a »*in tal caso non ha luogo l' esecuzione della pena e cessa l' esecuzione delle pene accessorie*«.

b) Kodeks karny za Poljsko določa v čl. 64, da po neprikornem preteku »sąd nie zarządzi wykonania kary, skazanic uważa się za niebyłe, a skazany odzyskuje prawa wyborcze, prawa udziału w wymiarze sprawiedliwości, prawa rodzicielskie lub opiekuńcze, prawa wykonywania zawodu oraz z dolność do uzyskania innych praw utraczonych«.

c) Pripravljalni načrt za Čehoslovaško iz l. 1926 — (najnovejši iz l. 1932. do sklepa te razprave za javnost še ni bil objavljen) pravi v § 88: »Osvědčil-li se odsouzený v době zkušebné, vysloví to soud a prohlásí, že rozsudek, pokud byl výkon jeho podmínečně odložen, se pokládá za vykonaný a vymazaný«.

d) Avstrijski in nemški načrt za novi kazenski zakon imata isto besedilo: § 45: »*Endgültiger Straferlass: Wird die*

Vollstreckung der Strafe nicht angeordnet, so gilt die Strafe als mit Ablauf der Probezeit erlassen.«

e) Švicarski načrt za novi kazenski zakonik iz l. 1918., ki je bil stalnemu zakonodavnemu svetu ministrstva pravde v Beogradu o priliki komisijonalne izdelave projekta iz l. 1922. nekakšen vzor, je imel v čl. 39 določbo: »*Bewährt sich der bedingt Verurteilte bis zum Ablauf der Probezeit, so gilt die Verurteilung als nicht geschehen*«. Nacijonalni svet je pustil 1928. leta to določbo brez izpremembe, komisija stanovskega sveta pa ji je dala v l. 1931. novo redakcijo: »*Bewährt sich der bedingt Verurteilte bis zum Ablauf der Probezeit, so verfügt der Richter die Löschung des Urteils im Strafregister*«.

Iz teh določb se vidi, da zakonodaja koleba tudi v inozemstvu med »izbrisom obsodbe« in »odpustitvijo pogojno izrečene kazni«. Solucija, ki smo jo mi dali kot pravilno razlago po našem kazenskem pravu, je na las podobna avstrijsko-nemškemu načrtu za bodoči kazenski zakonik.

Kar se nas tiče, mislimo, da določbe o pogojni sodbi našega kazenskega zakonika v pravni zamisli ni treba reformirati. V praksi se opaža, da sodišča zelo pogosto izrekajo pogojne obsodbe. Premija za to, da se je storilec zločina izvestno dobo po pogojni obsodbi brezprikorno vedel, ne sme biti v tem, da se njegovo kaznivo dejanje popolnoma izbriše. V našem narodu je ideja, da zahteva zločin povračilo s kaznijo, preveč živa, da bi smeli smatrati tako visoko premijo za opravičeno. Že se oglašajo iz krogov inteligence, kakor tudi priprostega naroda, možje, ki pravijo, da ne gre, če ostane n. pr. lovski tat vsled pogojne obsodbe na vse zadnje brez kazni. Kaj šele, ko bi vedeli, da se naj mu po mislih nekaterih pisateljev tudi obsodba kot taka popolnoma izpregleda in da ostane neoporečen...

Na vsak način pa bi bilo treba, da bi se določbe o pogojni obsodbi še poostrile, pa seveda tehnično jasno izrazile, da jih ne bo niti najmanj mogoče tako različno tolmačiti, kakor se je to pokazalo v razpravah naših pravnih pisateljev. Če se že ti tako zelo razhajajo, kdaj in kako pa se naj doseže tista enotnost razlage v praksi, ki je predpostavka, da pride določba čl. 4. ustave do veljave: »Svi su građani pred zakonom jednaki. Svi uživaju jednaku zaštitu vlasti«.

K vprašanju o izpregledu zadržka zakonske vezi.

Dr. Henrik Steska.

Po občnem državljskem zakoniku, ki velja v Sloveniji, sme biti mož poročen ob istem času le z eno ženo in žena le z enim možem. Kdor je že bil v zakonu in hoče zopet stopiti v zakon, mora po pravu dokazati izvršeno razdružitve, to je popolno razvezo zakonske vezi. Obstoječa zakonska vez je torej zakonski zadržek, ki je na poti sklenitvi ženitne pogodbe. Zakonskih zadržkov pozna naš občni državljski zakonik več vrst in je po § 83. o. d. z. iz v a ž n i h razlogov moči zaprositi za pregled zakonskih zadržkov pri deželnem oblastvu, ki naj po okolnosti dalje poizveduje. Iz besedila tega paragrafa je razvidno, da postopa deželno oblastvo pri izpregledu zakonskih zadržkov po svobodni oceni. Namenoma nedoločne izraze v abstraktnem pravnem predpisu (»važni« razlogi) naj pristojno upravno oblastvo svobodno oceni. Seveda se pa ta svobodna ocena razteza na vprašanje o izpregledu edinole toliko, kolikor je abstrakten pravni predpis prepustil tako oceno upravnemu oblastvu. Glede takšnih vprašanj, ki so pri tej upravni stvari točno urejeni bodisi v dotičnem abstraktnem pravnem predpisu samem ali v drugih zakonitih predpisih, pa seveda ni svobodne ocene, ker se mora le-ta gibati v mejah zakona. Takšno vprašanje pa je p r e d h o d n o v p r a š a n j e, ali je moči nekatere zakonske zadržke in zlasti, ali je moči zakonski zadržek obstoječe zakonske vezi sploh izpregledati. Ako zbog zakonitih predpisov zakonski zadržek zakonske vezi ni izpregledljiv, potem upravno oblastvo, t. j. kr. banska uprava, ki je stopila na mesto bivšega deželnega oblastva, tudi ni upravičeno postopati po § 83. o. d. z., nego mora predlog zavrniti, ker ni dopustno, ne da bi sploh še preiskavalo, ali je zadosti važnih razlogov za spregled. Občni državljski zakonik sicer razlikuje med spregledljivimi in nespregledljivimi zadržki (glej §§ 84. in 98. o. d. z.), ne navaja pa, kateri zakonski zadržki ne bi bili izpregledljivi. Vendar se sme trditi, da je takšen spregled nedopusten, če bi povzročil zločinstvo ali prestop, sploh kaznivo dejanje, ki jih kaznujejo kazenska sodišča. Po § 290. kazenskega zakonika se kaznuje s strogim zaporom oseba, ki stopi v nov zakon, dasi je že v zakonitem zakonu, kakor tudi oseba, ki je stopila, najsi neoženjena ali neomožena,

v tak zakon, ko je vedela za že obstoječi zakon. Res da po § 23. kaz. zak. ni kaznivega dejanja, če izključujejo predpisi javnega ali zasebnega prava protipravnost ravnanja. Pravica upravnega oblastva, izpregledati zakonske zadržke pa nikakor ni takšen pravni predpis, ki bi izključeval protipravnost ravnanja, marveč ta pravica izpregledovanja ne sme prekoračiti onih mej, ki jih stavijo kazenski predpisi o zločinstvih in prestopkih. Za muslimane seveda velja po čl. 10. uzakonjene saint-germainске pogodbe med glavnimi zavezniškimi in pridruženimi silami in državo Srbov, Hrvatov in Slovencev od 10. septembra 1919. za rodbinska in dedinska vprašanja muslimansko običajno pravo (šerijatsko pravo). To za muslimane veljavno zasebno pravo bi utegnilo protipravnost stopanja v nov zakon izključiti, dasi so tudi glede muslimanov nekateri naziranja, da se navzlic obveznosti te mednarodne pogodbe za vso državo in kljub predpisu v jugoslovanski ustavi o pristojnosti šerijatskih sodišč nanašajo določbe o muslimanskih običajih, ki urejajo rodbinski in osebni stalež le na pokrajine, kjer je islam udomačen. Z izpregledom, podeljenim od upravnega oblastva, pa se protipravnost dejanja nikakor ne bi izključila. Da bi bil tak izpregled celo ničn, se vidi tudi iz § 135., točka 2. zakona o občnem upravnem postopku. Po tem paragrafu izreče nadzorno oblastvo tako odločbo za nično in ni pravnega leka, če utegne povzročiti s svojo izvršbo zločinstvo ali prestopke.

Res upravno oblastvo ni pristojno, da bi odločalo o tem, ali bi izvršitev izpregleda od zakonskega zadržka zaradi obstoječe zakonske vezi zakrivila kaznivo dejanje po § 290. kaz. zak. To vprašanje pa je za upravno oblastvo predhodno vprašanje po § 72. zakona o občnem upravnem postopku. Od tega pravnega vprašanja namreč zavisi rešitev vprašanja izpregledljivosti, a od vprašanja izpregledljivosti zopet vprašanje, je li prošnjo oblično odkloniti zaradi nedopustnosti ali pa jo stvarno rešiti. Ker se še ni izposloval izpregled od zakonskega zadržka obstoječe zakonske vezi in se na osnovi takšnega izpregleda ni sklenila ženitna pogodba, zbog tega bi kazensko sodišče za sedaj niti ne moglo o tem vprašanju kot glavnem vprašanju odločati ter mora pač upravno oblastvo vzeti v pretres to prejudicijalno vprašanje.

Kakor hitro upravno oblastvo meni, da bi izvršitev izpregleda utegnila povzročiti prestopke po kazenskem zakoniku, mora smatrati zakonski zadržek obstoječe zakonske

vezi za neizpregledljiv in odločbo, s katero bi se morda tak zadržek izpregledal, za nično. Tudi to pravno vprašanje neizpregledljivosti zakonskega zadržka je še, kakor že omenjeno, le predhodno vprašanje, ter se kot glavno vprašanje reši ob priliki razprave o prvotni neveljavnosti zakona. Za to pa je pristojno civilno sodišče (§§ 94. in 97. o. d. z.), ki bi pa za sedaj, ko sploh še ni nove ženitne pogodbe, ne moglo soditi. Iz tega razloga pa bi tudi upravno oblastvo ne smelo prekiniti po § 72., odst. 2. zakona o upr. post. postopek o prošnji za izpregled, ker civilno sodišče za sedaj še ne more soditi.

S tem, da kr. banska uprava vzame v pretres gori navedeni dve prejudicijalni vprašanji, gotovo ne prekorači svoje pristojnosti, saj ne odloči o njih v izreku (v dispozitivu) svoje odločbe, nego samo v obrazložitvi izreka pri popisu stanja stvari, t. j. dejanskih okoliščin, ki so po mnenju upravnega oblastva odločilne.

Ako upravno oblastvo pri pretresu omenjenih prejudicijalnih vprašanj pride do prepričanja, da je zakonski zadržek obstoječe zakonske vezi nespregledljiv že po sili zakona, potem sploh ni več treba ugotoviti nadaljnjih dejanskih okoliščin. Upravno oblastvo potem ne more drugega izreči, kakor da sploh ni pogojev za uporabo § 83. o. d. z., ker veljajo odredbe tega paragrafa le v primeru načelne izpregledljivosti zakonskega zadržka. Prošnjo je treba torej zavrniti, ker ni dopustna, ne da bi se pretresalo še glavno vprašanje o važnih razlogih, ki bi opravičevali izpregled.

Morda je seveda tudi upravno oblastvo napačnega mišljenja, da bi se iz važnih razlogov mogel izpregledati tudi zakonski zadržek zakonske vezi. Tedaj upravno oblastvo pretresa prošnjo za izpregled tudi v stvarnem pogledu in ocenja, so li zatrjevani razlogi resnično podani in zadostno važni, da se zaprošeni izpregled dovoli. Na osnovi tega pretresa bi upravno oblastvo po svobodni oceni ali dovolilo izpregled ali ga iz stvarnih razlogov odklonilo.

Ako se prošnja za izpregled zakonskega zadržka obstoječe zakonske vezi zavrača, bodisi ker smatra upravno oblastvo ta zadržek za neizpregledljiv, bodisi ker ni zadostno važnih razlogov, v nobenem izmed teh dveh primerov ne more priti do sokoba med upravnim oblastvom, odnosno upravnim sodiščem na eni in civilnim sodiščem na drugi strani. Drugačen pa je pravni položaj, ako bi upravno oblastvo izpregledalo zakonski zadržek obstoječe zakonske vezi in bi se nato dejanski sklenila ženitna pogodba. Civilno

sodišče je nedvomno pristojno, da sodi o veljavnosti novega zakona, ki se je sklenil navzlic obstoječi zakonski vezi na osnovi izposlovanega izpregleda od tega zadržka. Pri tej priliki bo civilno sodišče, ko bo ugotavljalo dejanski stan, naletelo tudi na vprašanje izpregledljivosti zakonskega zadržka obstoječe zakonske vezi. To pravno vprašanje je glavni del stanja stvari, ki ga je treba ugotoviti, in se brez njega ne da rešiti predmet sodnega postopka (veljavnost ženitne pogodbe). Saj je to vprašanje tako tesno zvezano z vprašanjem veljavnosti novega zakona, da zanj pač ne more biti drugo oblastvo pristojno nego ono, ki odloča o veljavnosti zakona in to tem bolj, ker nikakor ni ne v občem državljskem zakoniku, ne s posebnim zakonom odrejeno, da bi o tem vprašanju civilnega prava odločalo drugo, namreč upravno oblastvo. Upravno oblastvo ima le pravico, da odloča o tem, ali je treba v posebnem primeru dovoliti izpregled izpregledljivega zakonskega zadržka. Če pa meni, da zakonski zadržek ni izpregledljiv, pa prošnjo zaradi njene nedopustnosti zavrne, torej zgolj iz obličnih razlogov.

Ako je civilno sodišče izreklo neveljavnost sklenjenega novega zakona, odnosno ako je izreklo, da zakonski zadržek obstoječe zakonske vezi ni izpregledljiv, s tem nikakor ni segalo v pristojnost upravnega oblastva. Ne more se reči, da bi si obe oblastvi, civilno sodišče in upravno oblastvo, lastili pristojnost, da odločata iste primere, marveč upravno oblastvo je kot predhodno rešilo vprašanje iz pristojnosti civilnega sodišča, a pristojno civilno sodišče je pozneje to vprašanje bistveno drugače rešilo. Odločba, s katero je upravno oblastvo izpregledalo zadržek zakonske vezi, nikakor ni razveljavljena s sodbo civilnega sodišča. Upravna odločba je začasno še v veljavi, vendar so zrahljani njeni temelji. Ker gre za stvar javne koristi, bi smelo upravno oblastvo samo že po službeni dolžnosti obnoviti postopek o zaprošenem izpregledu (glej § 128, odst. 2. zakona o občem upravnem postopku). V tem obnovljenem postopku bo moralo upravno oblastvo zaradi drugačne rešitve predhodnega vprašanja prošnjo za izpregled odkloniti zaradi nedopustnosti te prošnje. S tem bi se doseglo potrebno soglasje med sodno in upravno odločitvijo.

Vrhtega bi smelo ministrstvo notranjih poslov že na osnovi § 135. zakona o občem upravnem postopku izreči, da je odločba banske uprave, ki je izpregledala zakonski zadržek obstoječe zakonske vezi, odnosno da je njegova

lastna odločba nična, ker povzroča izvršba tega izpregleda prestoppek.

Spora o pristojnosti med upravo in sodnim oblastvom torej tudi potem ni, če je upravno oblastvo izpregled od zadržka dovolilo, pa je civilno sodišče izreklo neveljavnost novega zakona zaradi neizpregledljivosti dotičnega zadržka.

Mimogrede bodi še omenjeno, da se je tudi naše upravno sodišče bavilo s tem vprašanjem. Banska uprava je povsem pravilno zaradi neizpregledljivosti zadržka zakonske vezi zavrnila prošnjo za izpregled tega zadržka, ne da bi še preiskala, ali je važnih razlogov, da se prošnji ugodi. Oba prosilca sta nato vložila tožbo na upravno sodišče, češ da bi se banska uprava sploh ne smela baviti z vprašanjem izpregledljivosti zakonskega zadržka obstoječe zakonske vezi in z vprašanjem, ali tudi kazenski zakonik prepoveduje zakonitim zakoncem sklepanje novega zakona, ker spada rešitev teh vprašanj v pristojnost rednih sodišč, ter da bi morala banska uprava na vsak način preiskati, ali je kaj važnih dejanskih okoliščin, da bi se mogel zadržek izpregledati. Upravno sodišče je tožbo zavrnilo iz razlogov, ki so zgoraj navedeni in državni svet je to sodbo potrdil.

Časovna veljavnost grajanskega pravnega postopnika.

Dr. Rudolf Sajovic.

Novi enotni jugoslovanski grajanski *) pravdni postopnik z dne 13. julija 1929 stopi razen v pokrajinah bivše Srbije in Črne gore dne 1. aprila 1933 v veljavo (§ 1. zak. z dne 27. decembra 1932, Sl. Nov. CXIV, 796). S tem dnem izgubijo moč po izrečni zakoniti določbi (čl. 3. uv. z.) vsi drugi zakoni, uredbe in naredbe o predmetih, ki jih ureja novi postopnik, kolikor jih ne pušča v veljavi še nadalje uvodni zakon. Obenem je rešeno s tem važno vprašanje, ali je šteti grajanski pravdni postopnik tudi na področjih

*) V terminološkem pogledu se glede oznake »grajanski« pri-
družujemo povsem predlogu dr. Goršiča v Slov. Pravniku 1932,
str. 1. Da je ta izraz globlje zasidran, kaže, da ga uporabljajo tudi ne-
pravniški krogi kakor n. pr.: Peta poslanica društva prijateljev huma-
nistične gimnazije v Ljubljani (1931), VI. Levstik v prevodu Stevenso-
novega romana »Ugrabljen«.

apelacijskih sodišč v Ljubljani in Splitu za nov ali samo za noveliran zakonik.

Novi zakonik temelji namreč, kakor znano, na osnovah sodnega pravilnika in civilnopravnega reda z dne 1. avgusta 1895. Razlike med temi zakoni niso takšne, da bi se tiskale bistva postopka. Osnovna načela in potek so ostali isti kakor pri vzorcu, sicer še precej številne predrugačbe se prikazujejo kakor stilistične poprave ali kakor izboljšanja zgolj poedinih predpisov, kakor sta jih nasvetovali teorija in praksa, ne da bi bilo spremenjeno pri tem katero važno temeljno načelo (izvzemši delno dopustitev novot v rekurzih). Pomembnejše so le nekatere novosti o pristojnosti sodišč. To pa na temelje postopka ne vpliva. Iz tega vidika bi smeli novi zakonik za označeni področji označiti v glavnem kot za nekakšno razbremenitveno novelo. Zaradi takšne narave te reforme bi se dopustila na omenjenih dveh področjih lahko takoj in brez skrbi takojšnja uporaba zakonika na vse tekoče pravde in bi to v navedenih pokrajinah prizadelo tudi najmanj težkoč in zapletljajev.

Toda uvodni zakon za grajanski pravdni postopnik z dne 9. julija 1930 (uv. z.) ne dela med pokrajinami nobene razlike, zato je imeti postopnik (grpp.) za popolno, ne samo za delno reformo postopka v grajanskih pravnih stvareh. Zakonodajec je imel pred očmi pravno stanje v celi državi, ne samo nekatere dele in je določil, da bodi in veljaj novi zakonik povsod kot nov zakon. Zato ga ne bo uporabljati enostavno, kakor da bi šlo le za novelizacijo nekaterih starejših predpisov, takoj na vse pravde, marveč brezizjemno le na tožbe, ki bodo vložene od dne 1. aprila 1933 dalje (odločilni dan), na ostale, tudi one vložene šele 31. marca, pa kolikor odredjajo to določbe čl. 36. do 44. uv. z. in kolikor izhaja to iz bistva novih določb.

Kratko razmotrivanje o tem, kakšne narave so predpisi novega zakonika in koliko jih je uporabljati na pravde, vložene pred 1. aprilom, ne bo odveč.

A. Splošna pravila.

I. V interesu pravnice ekonomije je, da se izvedejo vse pravde čim bolj enotno, kajti s tem je kolikor toliko zajamčeno, da bodo v doglednem času tudi končane. Zato bi gola določitev nekega časovnega mejnika, od kdaj naj velja novo pravo, ne bila vselej umestna. Pravdni ekonomiji služi v mnogih primerih, ako se novemu postopniku prizna v nekih mejah povratna moč, kolikor s tem ni ogroženo

smotreno razpravljanje ali kolikor to temu služi. Uvodni zakon se trudi, da bi pogodil tak dogodek v pravdi, ki bi varoval takisto enotnost postopka, zabranil nadalje, da bi se za razsojo spora dobljeno gradivo ne razblinilo, na drugi strani pa vendar omogočil uporabo zakonika na čim večje število primerov.

Dogodek, ki tem zahtevam najbolj ustreza, je spu- stitev v pravdo s toženčeve strani in tega se je oprijel tudi uvodni zakon. Seveda ne strogo v tistem pomenu, kakor ga razumeva teorija. Ker ga je presoati po naših, doslej v Jugoslaviji veljavnih postopnikih različno (v Ljubljani in Splitu je to vložitev odgovora na tožbo, v Novem Sadu toženčev predlog na prvi, za povzem pravde določeni razpravi) in ker gre za osredotočenje in pospešitev pravnih, jemlje zakon ta pojem v povsem praktičnem pomenu besede in ga skuša prilagoditi različnim pravnim položajem primerno.

1. V območjih, kjer se vlaga odgovor na tožbo (Ljubljana,*) Split, Zagreb v pismenem postopku) ali se meritorna razprava uvede po razpravi za povzem pravde s posebnimi spisi (Novi Sad), odloča redoma vložitev tega pripravljalnega spisa (čl. 36., 1. odst. uv. z.). Upošteven je datum dejanske vložitve, ne konec za to določenega roka. Dosledno temu pomenja tudi pri odgovorih, ki prispejo po pošti sodišču, kot dan vložitve oni, ko je bil odgovor na tožbo predan na pošti (§ 193. grpp.) Ako bo vložen odgovor na tožbo dne 1. aprila ali kasneje, se bo ravnal postopek po novih predpisih. Kolikor v Zagrebu odgovor na tožbo še ni bil vložen, pač pa je bilo tožencu naloženo, da ga predloži, izgubijo te sodiščne odločbe moč, ki so bile izdane v rešitev tožb, in prestatene roki, določeni za njih predložitev. Sodišče ima te pravde koj vnovič prekusiti glede na stvarno pristojnost sodišča po grpp. Ako je pristojno, razpiše prvi narok (§ 325 grpp.), ako se pokaže glede na predpise grpp. drugo sodišče za stvarno pristojno, je spis odstopiti uradoma pristojnemu sodišču. To sodišče razpiše nato ali prvi narok ali pa ustno razpravo, kakor že gre za zborni ali za sresko sodišče. S tem je prevedba s starega na novi postopek izvršena.

*) Sedeži apelacijskih sodišč pomenijo njih področja. Področja apelacijskih sodišč v Beogradu, Skoplju in velikega sodišča v Podgorici se ne obravnavajo, ker tamkaj grpp. še ne stopi v veljavo.

2. Kjer se odgovor na tožbo ne vlaga, torej pri vseh sreskih sodiščih, dalje tudi pred zbornimi sodišči v Sarajevu, v Zagrebu v ustnem postopku in v Novem Sadu, kolikor se preide v meritorno razpravljanje, ne da bi se izmenjali pripravljalni spisi, je pričetek prve ustne sporne razprave odločen, ali naj se razpravlja po starem ali po novem zakonu. Upoštevno je le dejansko razpravljanje, ne naroki, ki so bili koj po otvoritvi zopet odgojeni. Pred navedenimi zbornimi sodišči (Novi Sad, Sarajevo in Zagreb) bo uporabiti že prej odrejeno prvo ustno razpravo za prvi narok. Sicer bi pravde ne bilo moči prevesti na novi postopek.

3. Pri posebnih vrstah postopka odloča za uporabo starega ali novega zakona pričetek ustne sporne razprave o prigovorih ali oporekih, to je v mandatnem, meničnem in čekovnem postopku, v postopku iz rabokupnih sporov ter v postopku, ki nastanejo zbog oporekov (kontradikcij) zoper plačilna povelja (opominjevalni postopek). Ako je v teh postopkih razpisati, ker so vloženi prigovori oziroma oporeki pravočasno, ustno razpravo in se prične ta šele 1. aprila ali kasneje, teče nadaljnji postopek po novih predpisih. Pravočasnost prigovorov (oporeka) je presojati po starem zakonu (čl. 37. in 43. uv. z.).

Ta enostavna pravila (pod 1, 2 in 3) pa je razumeti, kakor je bilo že naglašeno, besedno le takrat, kjer se je toženec res že spustil v meritorno razpravljanje. Ako so bili prijavljeni prigovori, ki preprečujejo pravdo, in se je pričela razprava o teh prigovorih ločeno že pred 1. aprilom, je izvesti razpravo o njih po starem zakonu (čl. 36., odst. 3. uv. z.), najsi odgovor na tožbo še ne bo vložen, nadaljno meritorno razpravo pa po grpp. Pri tem je razumeti pod prigovori, ki preprečujejo pravdo, tiste, ki imajo ob priliki priglasitve po konkretnem pokrajinskem zakonu to lastnost, kajti ti prigovori so po veljavnih zakonodajah različni in se ne krijejo. Treba jih bo upoštevati tudi pri nas (Ljubljana, Split: nedopustnost pravne poti, nepristojnost, pravna sovisnost, pravna moč, nedostatek tuzemske sodne moči, predlog na položitev varščine za pravdne stroške), čeprav po c. pr. r. in grpp. ti pravdni prigovori niso več preprečevalni. (Klein-Engel jih imenuje, da so sodišče odklanjajoči.) Dalje je pod razpravljanjem o imenovanih prigovorih razumeti dejansko razpravo o njih, ne pa morda že samo priglasitev na prvem

naroku. To je smiselno razumeti tudi za posebne vrste postopka.

S tem, da se razpravlja o teh prigovorih po starem zakonu, pa še ni rečeno, da mora ustrezati tudi vsebina odločbe o njih staremu zakonitemu stanju. Uv. z. pravi le, da se dovrši postopek po dosedanjih predpisih in da se po njih presoja tudi učinek odločbe. Pod slednjim pa je očitno mišljeno le, kakšno bodi pravno sredstvo zoper izrečeno vmesno odločbo, ni pa s tem ustanovljeno, da se ravna tudi nje vsebina po starem zakonitem stanju.

Nasprotno, skoro vedno bo odločilen za odločbo pravni položaj ob nje izreku. Nima namreč nobenega smisla, upoštevati pravdne prigovore, češ da so bili ob vloženi tožbi utemeljeni, a so nato izgubili svojo podlago, ter zavračati tožbo in s tem povzročiti, da bi se tožba koj nato vložila vnovič pri istem sodišču, a sedaj osnovano.

Kar se tiče prigovora nedopustnosti redne pravne poti, se izvaja iz zakona (§ 26. grpp.) naziranje (Horten), da pravda prestane biti grajanska pravna stvar v trenutku, ko je sodišču odvzeta pravica, soditi o njej. To bo le tedaj, ako je kak nov zakon ukinil redno pravno pot izrečno s povratno močjo. — Tudi ni povoda, odrekati prigovoroma pravne sovisnosti in pravnomočno razsojene stvari utemeljenost, ako novo pravno stanje podeljuje takšen učinek dotičnim pravnim dejstvom, na katerih ta dva prigovora temeljita.

Nekoliko drugačna je stvar, ako se prigovarja nepristojnost sodišča. Da bo prigovor zavrnjen po 3. odst. čl. 36. uv. z., bo moralo biti sodišče pristojno ali ob času vložene tožbe ali pa ob času, ko bo o prigovoru odločeno. Ako je pristojnost podana ob vložitvi tožbe, bo ostalo sodišče tako tudi še naprej (čl. 42. uv. z.). Glede krajevnosti podsotnosti se namreč itak ničesar ne spremeni (cit. čl.), ako bi pa krajevno sicer pristojno sodišče po novem zakonu ne bilo tudi stvarno pristojno, je odstopiti stvar na novo stvarno pristojnemu sodišču. Nasprotno pa mora obveljati obojna pristojnost, ako je podana le ob izreku odločbe. Sicer bi imelo sprejeti na novo vloženo tožbo kot pristojno tisto sodišče, ki se je izreklo pravkar za nepristojno.

V vseh primerih, kjer se po odločitvi o prigovorih, preprečujočih pravdo, razpravlja po starem zakonu, je dopustno, umakniti tožbo brez nasprotnikovega privoljenja tudi še do pričetka prve ustne sporne razprave (čl. 36., odst. 3., št. 2. uv. z.). Ta bo tekla po grpp.

Razpravo po novem postopku ni izvesti vedno pri sodišču, kjer je vložena tožba. Predvsem je določiti pristojno sodišče (čl. 42. uv. z.). Stvar je različna, kakor pač gre za krajevno ali za stvarno pristojnost.

a) Glede krajevne pristojnosti sodišča se prav nič ne spremeni. Ako je bilo sodišče, kakor že razmotrivano, zlasti ob vložitvi tožbe krajevno pristojno, ostane tudi še nadalje, pa naj teče postopek tudi po novem zakoniku. S posebnimi čini prej ustanovljene pristojnosti obdrže svojo moč, ako tudi jih novi zakonik ne priznava več, da so bile tožbe le pred odločilnim dnev vložene. Glede novih, šele 1. aprila vloženi pravd to ne velja. Ako je bila n. pr. s pravočasno vročitvijo fakture, opremljene z običajnim zaznamkom po § 88/2 sod. pr., tudi ustanovljena fakturna podsodnost, je vendar postala ta za nove pravde brezvplivna. Take pod starim zakonom pravnoveljavno ustanovljene podsodnosti izgubijo pod novim svojo moč, ako ne ustrezajo tudi novim predpisom. Nasprotno jo obdrže, ako je bila tožba vložena pred odločilnim dnev.

b) To pa ne velja tudi za stvarno pristojnost. Vse pravde, ki se morajo izpeljati po grpp., mora rešiti isto sodišče, ki je po novem zakoniku zanje stvarno pristojno (§§ 44 do 48 grpp.). Dotične spise bo odstopiti uradoma stvarno pristojnemu sodišču. Z odstopom pravne stvari stvarno pristojnemu novemu sodišču izgubijo morebitne sodne odločbe, ki odredajo kaj drugega, svojo moč kakor n. pr. rok za odgovor na tožbo, ako se odstopi ta okrajnemu sodišču. To bo moralo vsako sodišče po konkretnih okoliščinah najprimerneje izvesti. Zoper sklep o odstopu je dopusten rekurz.

Sodišče, ki mu je bila pravna stvar odstopljena, izvede razpravo po zanj veljavnih predpisih grpp., najsi je bil predpisan po starem zakonu tudi kak poseben postopek, sumarni ali bagatelni (čl. 39. uv. z.).

II. Posebne predpise daje zakon za pravde, ki so se pričele že pred veljavnostjo grajanskih postopnikov, ki izgube sedaj svojo veljavo. Ako je taka pravda še na prvi stopnji, pa se ne nadaljuje redno, ali pa je treba, ker je bila prva sodba razveljavljena, razpravljati vnovič na prvi stopnji, potem se vodi postopek po novih predpisih (čl. 36., odst. 2. uv. z.).

III. Zakon omogoča uporabo novega postopka tudi v tistih pravdah, kjer je bil pred 1. aprilom odgovor na tožbo že vложен ali se je že pričela ustna razprava (čl. 38. uv. z.).

Stranke morejo sporazumno predlagati, da naj se razpravlja po novem zakoniku in da naj se odstopi pravna stvar onemu sodišču, ki je po grpp. stvarno pristojno zanje, ako je to potrebno. Kakor drugod, se tudi tu glede krajevnosti podsojnosti nič ne spremeni, akoprav zakon tega ne omenja. Razpravo bo nadaljevali po predpisih grpp. (čl. 39. uv. z.) na podstavi dosedanjih spisov (§§ 508, 357, 570 grpp.).

B. Kdaj je uporabljati poedine določbe novega zakonika.

Za ljubljansko in splitsko okrožje je še upoštevati, da so mnoge določbe grpp. le na videz drugačne vsebine kakor one c. pr. r. Ne mislimo pri tem na številne stilistične spremembe, marveč na tiste določbe, katerih besedilo je dobilo drugačno obliko, ker je upošteval zakonodajec največ po judikaturi, deloma tudi po teoriji ustanovljeno razlago dvomljivih mest. Ako tudi razlaga, kakor jo je sprejel zakonodajec, ni v sodstvu skozi in skozi prodrla, vendar tako dopolnjenih mest grpp. ni smatrati le za nove določbe, marveč obenem tudi za avtentično razlago c. pr. r. in je te določbe grpp. uporabljati na vse pravde, čim stopi grpp. v veljavo, najsi bi jih bilo izvesti formalno še po starem zakonu. Izmed teh določb naj bodo omenjene naslednje kot največkrat se ponavljajoče. Nekatere izmed njih bodo posvedočile nedvomno pravilnost izraženega naziranja. Prvo število pomenja paragrafe grpp., drugo v oklepaju §§ c. pr. r.

§ 132. (31.): da obseza pravdno pooblastilo tudi pooblastitev za vložitev ničnostne tožbe.

§ 153. (51.): če se razveljavi zbog ničnosti samo odločba, ne tudi postopek, se pridrži sklepanje o povračilu stroškov za novo odločbo o stvari sami.

§ 157. (55.): da je odločiti z eno odločbo, ako sta vložena zoper sodbo z ene strani priziv, z druge pa stroškovni rekurz.

§ 171. (70.): nagrada in izdatki odvetnika, ki je zastopal siromaško stranko, se smejo izterjati neposredno od njenega nasprotnika.

§ 213. (149.): da je razlog za postavitev v prejšnji stanvedno verjetno izkazati navzlic pristanku ali priznanju nasprotne stranke.

§ 227. (163.): da se začne učinek pravnih činov, podvzetih vzlic prekinitvi, nasproti drugi stranki šele s prevzemom postopka.

- § 257. (193.): razprava se sme predhodno zaključiti tudi, ako še niso prispeli potrebni spisi.
- § 318. (224.): da je šteti opozicijske, impugnacijske in izločitvene pravde k ferijalnim stvarim, kamor jih je štela že sedaj teorija in deloma tudi praksa. (Drugače je sicer razsodil pred nedavnim stol sedmorice odd. B.).
- § 364. (268.): o prejudicijalnosti kazenske sodbe.
- § 368. (272.): o oceni izjav, da stranka ne ve ali se ne spominja česa.
- § 391. (295.): o dokazni moči trgovskih knjig.
- § 471. (375.): da ni dopustno, zaslišati stranke po odrejenem sodniku.
- § 487. (391.): o delni sodbi.
- § 492. (396.): o upoštevanju obče znanih činjenic ob izdaji zamudne sodbe.
- § 570. (476.): da je izvesti novo razpravo, ako je bila prva sodba razveljavljena zbog nepristojnosti, na podstavi zapisnika o prvi razpravi in vseh spisov ter dokazov, ugotovljenih v spisih (§ 508. grpp.).
- § 571. (477.): da je šteti k ničnostim tudi sovisnost pravde in pravno moč.
- § 572. (478.): da se izvede razveljavljena stvar pred prizivnim sodiščem po predpisih, ki veljajo za postopek pred zbornimi sodišči.
- § 596. (502.): da je revizija zoper potrdilno sodbo prizivnega sodišča vedno dopustna, tudi ako sporni predmet ne preseza vrednosti 2500 Din, ako je izdalo prvo sodišče enako sodbo le, ker je bilo vezano na pravni nazor druge sodbe.
- § 598. (504.): da ima tudi revizijsko sodišče upoštevati ničnosti uradoma.
- § 604. (510.): da razveljavi revizijsko sodišče tudi, ako zbog pogrešnega pravnega naziranja v spodnjih sodbah niso ugotovljene potrebne činjenice.
- § 613. (519.): da je dopusten rekurz tudi zoper sklepe prizivnega sodišča, s katerim je bil priziv zoper zamudno sodbo kot nedopusten zavržen.
- § 614. (520.): da je vložiti rekurze zoper sklepe druge sodbe vedno na prvi stopnji.
- § 620. (526.): o poizvedbah, ki jih odredi rekurzno sodišče.
- § 647. (553.): Ako spozna sodišče spričo prigovora nedospelosti, da je dospela v mandatnem postopku vložena terjatev šele, ko je bil plačilni nalog izdan,

toda pred izrečeno sodbo, se plačilni nalog razveljavi in toženec obsodi na vtoževano terjatev.

§ 658. (563.): da mora biti odpoved v vseh primerih pred potekom odpovednega roka na sodišču vložena in nasprotni stranki vročena.

§ 659. (564.): o izdaji naloga o odpovedi.

§ 670. (575.): da je dopustna postavitve v prejšnji stan le v odpovednem postopku samem, ne pa tudi, ker se je zamudilo, vložiti prigovore zoper odpoved, in da veljajo skrajšani roki tudi za tožbe o predajnih in prevzemnih nalogih.

Nasproti tem pojasnilom dvomljivih in deloma spornih določb pa je uporabljati resnične novote zakonika le na pravde, ki jih je razpravljati po grpp. Izmed teh je navesti kot najbolj praktične (določbe o pristojsnostih niso upoštevane):

§ 10. po činu mlajši sodniki glasujejo pred starejšimi.

§§ 15, 17, 19.: o nekaterih poostritvah, tičočih se izključitve in odklonitve sodnikov. Ako gre tudi pri tem bolj za predpise o sodniški moči kakor za vprašanja postopka, jih vendar ni uporabljati, ker bi njih uporaba na tekoče pravde vplivala le zavlačevalno.

§ 41/II: prestanek stvarne nepristojsnosti zbornega sodišča, ako je izdalo sodbo na podlagi postopka (besedo »razpravo« je treba v tem smislu razlagati), ki sta se ga udeležili obe stranki.

§§ 50, 322. (55., 227.): seštevanje zahtevkov pri kupičenju.

§§ 128., 130., 131. (27., 29., 30.): zastopanje po odvetnikih je obvezno le pred zbornimi sodišči. Relativno obvezno zastopanje po odvetnikih je odpravljeno. Za pooblaščenca se sme postaviti vsaka svojepravna oseba. Ustna pooblastitev na zapisnik je povsod dopustna.

§ 131. (30.) pomisleke zoper pooblastilo, izstavljeno z zasebno listino, ni moči odpraviti s sklicevanjem na prisego s strani odvetnika ali javnega beležnika.

§ 149. (47.): zoper sodno odmero poravnanih stroškov ni pravnega sredstva. K tem stroškom je šteti tudi stroške povabila in udeležbe na poravnalnem naroku.

§§ 161., 163. (60., 62.): varščina za pravne stroške se s siromaško prisego ne da odkloniti.

§§ 212., 217. (148., 153.): dopušča se pravno sredstvo zoper odločbo, ako je bila dovoljena postavitve v prejšnji stan vzlic temu, da je bil vložen predlog prekasno,

ali ker je bila dovoljena zoper zamudo roka za predlog ali naroka za takšen predlog. Po preteku treh mesecev po zamudi postavitve v prejšnji stan ni več dopustna.

§§ 212., 505., 558., 562., 599., 601., 615., 643. (148., 409., 464., 469., 505., 507., 521., 550.): roki za vlaganje pravnih sredstev in odgovorov nanje izvzemši v meničnih in rabokupnih sporih znašajo 15 dni. Ta določba utegne povzročiti dokaj neprilik in zamenjav, zato bi bilo bolje, ako bi bila določena sploh za vse še ne končane pravde.

§ 213. (149.): o predlogu na postavitve v prejšnji stan more sodišče odločiti brez predhodne ustne razprave, ako se utemeljuje predlog s činjenicami, ki so pri sodišču obče znane.

§§ 263., 264., 266., 268. (199., 200., 202., 220.): določbe o zvišanih kaznih zbog nereda in objesti.

§ 271. (208.): da za zapisniku priložene izjave in predloge ni moči zahtevati posebnih stroškov.

§ 279. (444.): da je dopustno, sprejeti navedbe strank v dokazni sklep tudi pred zbornimi sodišči.

§ 293. (95.): da se sme naložiti vsaki stranki, naj označi pooblaščenca za vročbe.

§§ 300., 302., 306. (104., 106., 110.): poostritve pri vročbah. Vročevanje med odvetniki neposredno je odpravljeno.

§ 318. (224.): bagatelne stvari niso ferijalne.

§ 330. (235.): zoper dopustitev spremembe tožbe ni posebnega pravnega sredstva.

§ 417. (321.): imovinska škoda, zaradi katere se sme odreči pričevanje, mora biti znatna.

§ 432. (336.): zapriseči se smejo le priče, ki so dovršile šestnajsto leto.

§ 445. (349.): zoper odločbo, da se zasliši, ima priča takoj pravno sredstvo.

§ 451. (355.): stranke nimajo pravice, odklanjati izvedenca, ako se niso izrekle o njegovi osebi takoj ali, ako o tej niso bile zaslišane, tekom 8 dni, ko so o postavitvi izvedele.

§ 510. (414.): izrek sodbe mora biti sestavljen in podpisan prej, preden se sodba razglasi.

§ 515. (417.): ni potrebno, sestavljati v pismenih izdatkih sodbe poseben dejanski stan. Zadevne potrebne navedbe so navesti v obrazložitvi (doslej razlogih). Do-

sledno temu so izpadle več ali manj obsoletne določbe o popravi dejanskega stanu.

§ 525. (429.): zapisnikar mora podpisati tudi izvirnik sklepa, ako ga je izdal senat.

§ 543. (448.): bagatelni postopek se uporablja, ako vrednost spornega predmeta ne preseza 500 Din. To vrednost mora izpodbijati toženec, preden se spusti v razpravljanje, ako hoče preprečiti bagatelni postopek. Ta glede stvarnih pravic na nepremičninah sploh ni dopusten.

§ 546. (452.): Priziv zoper bagatelno sodbo je dopusten zbog vseh ničnosti.

§ 586. (492.): ustna prizivna razprava odpade, ako se ji je prizivalec odpovedal ter se nato nasprotnik v 15 dneh ni izjavil.

§ 596. (502.): revizija zoper potrdilno sodbo je le dopustna, ako preseza vrednost spornega predmeta, o katerem je odločilo prizivno sodišče, brez postranskih pristojbin 5000.— Din.

§ 614. (520.): v rekurzu so dovoljene navedbe novih činjenic in dokazov, ako pritožilec ni imel prilike, izjaviti se o predmetu sklepanja.

§ 652.: vzpostavlja § 98/II men. zak. ustrezno določbo.

§ 660. (565.): izvensodno odpoved je dokazati z listino, ki je javna ali ima moč le-te.

§§ 676., 678., 682., 688., 689., 691., 693., 694., 695. (581., 583., 586., 592., 593., 595., 598., 599.): spremembe nekaterih določb o postopku pred razsodniki.

C. Pravna sredstva.

Vsako pravdo je šteti za celoto, zato veljajo tudi za postopek o pravnih sredstvih oni predpisi, ki so bili uporabljeni na spor, ko je tekel ta na prvi stopnji. To velja enako za pristojnosti višjih sodišč kakor tudi za postopek. Sporazum obeh strank, da naj se uporablja novi postopek, je izključen. To izhaja tako iz bistva stvari same kakor tudi iz čl. 38 uv. z., ki očitno predvideva sporazum le glede postopka na prvi stopnji.

Od te načelne rešitve odstopa zakon v treh smereh.

Ker se ustanovi v Sarajevu apelacijsko sodišče, je odstopiti vse nerešene prizive temu sodišču. Ta sprememba je zgolj pristojnostna in ne poseza ni malo v značaj pravnega sredstva. Stare pravde bodo dokončno rešene z odločbo sarajevskega apelacijskega sodišča, ker dosedanji

tamkajšnji postopek ne pozna treh stopenj (čl. 41., odst. 3. uv. z., arg. a contr. §§ 5, 7. zak. z dne 24. decembra 1932, Služb. Nov. CXIII, 790).

Ničnostna in obnovitvena tožba sta sicer šteti za posvemu novi tožbi. Toda zaradi njih zveze s prejšnjo pravdo odstopa zakon od načela, da naj se izvedejo po grpp., ako bi bili vloženi šele 1. aprila ali kasneje. Ako gre za obnovitveno tožbo (v Zagrebu: povračaj v predjašnje stanje) zoper končno rešitev, ki je bila izrečena na podlagi starega postopka, je vedno presojati nje dopustnost in obseg po starem zakonu, prav isto velja tudi za pristojnost. Dosledno temu je izvesti ves postopek po starem zakonu in se nasprotno na novi postopek stranke tudi sporazumno ne morejo dogovoriti (čl. 40. uv. z.).

Kar se tiče ničnostne tožbe, jo ima tožitelj na izbero ali po starem ali po novem zakonu. Vsaka sodba, izrečena po starem postopku, se more izpodbijati tudi z ničnostno tožbo po predpisih grajanskega pravnega postopka. Ničnostni razlog pa se presoja po predpisih, ki so veljali v pogledu pobijanega postopka ob času, ko je to postopanje teklo. Tedaj velja novi zakon tako za pristojnost (§ 626. grpp.) kakor tudi za obseg tega izrednega pravnega sredstva. (Čl. 40., 41., odst. 2. uv. z.) S tem je dan pomoček onim pravnim območjem, kjer ničnostne tožbe doslej niso imele.

Razsode razsodišč, ki so bili izrečeni, preden stopi novi grajanski pravdni postopnik v veljavo, je dopustno izpodbijati le po starih predpisih (čl. 44. uv. z.). Na razsode, izrečene po tem datumu, pa je uporabljati novi zakonik. Tožba na razveljavo bo glede novih razsodov dopustna iz vseh v § 691. grpp. naštetih razlogov, zlasti tudi novih po št. 3. in 6. (ako rasod ni obrazložen, ako ni podpisan od vseh razsodnikov, ako je v izreku nerazumljiv ali ako je izrek sam s seboj v protislovju).

Literatura: Arandjelović, Gradjansko procesno pravo, Goršič, Komentar gradjanskog parničnog postupka; Pahorukov, Uvodni zakon za zakonik o sudskom postupku u gradjanskim parnicama; Verona-Zuglia, Zakonik o sudskom postupku u gradjanskim parnicama; Werk, Teoretsko-praktični priručnik jugoslavenskog gradjanskog parničnog prava.

Književna poročila.

Dr. Borowski Stanisław: *Sredniowieczny sąd seniorów miasta Gradcu koło Zagrzebia.* Warszawa. 1932. Str. 50. Cena 3 zł.

Pisateljevo delo je tretje po vrsti publikacij varšavskega vseučiliškega seminarja za staro sodno pravo in za zgodovino stare poljske države, Borowski sam pa je studiral kot stipendist na beograjski in zagrebski univerzi v akademskem letu 1929/30. Plod njegovega bivanja med Jugoslovani je naznanjena razprava, ki ima podnaslov »Studija iz zgodovine hrvatskega mestnega prava«. Ali okvir studije je nekoliko ožji kakor se glasi podnaslov. Mesto Gradac je neposredna okolica Zagreba kot mestnega središča, v stvari pa gre za pravcato mestno sodstvo v Zagrebu. Iz za druge polovice XIII. stoletja se omenjajo v zgodovinskih dokumentih kolegiji »antiquorum« ali »seniorum iudicum«, njihov urad sam pa se je nazival »seniores civitatis — antiqui iudices« (1418—1420). Sestavljen je bil ta urad iz vseh dosluženih mestnih sodnikov, ki jih je bilo po priliki 15, a sodili so v kolegijih 3 sodnikov. Razpravljalni jezik je bil hrvatski. Funkcija teh seniorum iudicum je bilo poslovanje kot sodišče druge in zadnje sodne instance nad mestnim sodiščem prve instance. Borowski nam prikazuje glavne obrise postopanja tako v prvi kakor tudi v drugi instanci. Veljala so načela uistnosti in oficijalnosti; sodilo se je po običajnem pravu, upoštevala pa sta se zlasti tudi »ritus« in »libertas civitatis«. Kot vrlo značilno splošno potezo grajskega procesa označuje pisatelj »dilatio ad pacem fiendam«. Te in še druge zanimive podrobnosti nam odkrivajo v lepo zaokroženi, jasno pisani sliki lep kos srednjeveške pravne zgodovine mesta Zagreba, ki naj dajejo pobude za nadaljnje raziskavanje mestnih prav hrvatskih, pa tudi drugih jugoslovanskih. Želeti bi bilo, da bi se raziskovalci ozirali tudi še na sosednje običajno pravo Slovencev, če že ne sinoptično, pa pa vsaj retrospektivno. Tako primerjalno raziskavanje bo mnogokrat odkrilo ključ za boljšo razlago marsikaterih pravnih institucij. Saj leži na dlani, da so prihajali vplivi germanskega prava na Hrvatsko v glavnem preko Slovencev.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Kadečka Ferdinand: *Das österreichische Pressrecht.* Verlag von Georg Stilke, Berlin. Str. 163. Cena M 5.40.

Zbirka »Die Pressgesetze des Erdballs« je doslej prinesla monografične obdelave tiskovnega prava Nemčije, Velike Britanije, Danske in Islandije, Italije, Švedske, Luksemburga, v VII. zvezku pa smo dobili naznanjeno delo o avstrijskem tiskovnem pravu. Kadečka, sam zaposlen v zakonodajnem oddeljenju justičnega ministrstva na Dunaju, je izvrsten poznavalec snovi. Razdelil je snov na šestero poglavij, od katerih je prvo posvečeno zgodovini avstrijskega tiskovnega prava, ki je domalega tudi zgodovina tiskovnega prava v slovenskih pokrajinah in zato za nas zelo zanimiva. V drugem poglavju se bavi pisatelj s tiskovno-pravnimi osnovnimi pojmi, v tretjem s tiskovnim obrtnim, v četrtem s tiskovnim policijskim pravom, kamor šteje spričevalo o izvoru, dolžnostne izvode in pa administrativne zabrane. Po sedajšnjem avstrijskem tiskovnem pravu se oddajajo od tiskovnin, ki niso novine, samo tedaj dolžnostni izvodi, če obseg tiskovnine ni večji od 3 tiskovnih pol. Oddaja se

mora izvršiti obenem, ko se tiskovina pričenja razširjati. Peto poglavje razpravlja o tiskovno-justičnem pravu, ki je za nas vse Jugoslovane z našim tiskovnim zakonom, polnim nejasnosti in praznin, prav posebno zanimivo. V desetih vrsticah je odpravil Kadečka naš sistem, t. zv. kaskadne odgovornosti, katero pa si zamišlja tako, da vsebuje krivdno »domnevo«, — česar za naš tiskovni zakon nikakor ne bi mogli trditi. »Sistem kazni za malomarnost« označuje Kadečka kot takšen, ki preko načel o sokrivdi kazenskega zakona določa »posebej oblikovano odgovornost« na tisku udeleženih oseb za primer, če se ne pobrigajo zadosti, da preprečijo izdajo tiskovine s kaznivo vsebino. Ta definicija se nam ne zdi povsem posrečena, zadene pa praktično glavne primere kaznivosti. Važno pa je, da opredeljuje pisatelj ta delikt zanemarjenja dolžne pažnje kot »redovni« delikt, ki se pa nanaša samo na vsebinske delikte. Na ta način izkonstruira Kadečka »nadomestno funkcijo« (»Ersatzfunktion«, str. 69.) teh deliktov v dveh ozirih: prvič, da naj nastopi kaznivost samo tedaj, ako odgovorna oseba ni zaradi vsebine po občnih načelih kazenskega zakonika kazniva, drugič, da na tisku udeležena oseba ne more biti kaznovana zaradi zanemarjenja dolžnosti pažnje, ako bi ne mogla biti kaznovana ob dokazani storitvi ali sokrivdi. Načelno stališče glede teh »redovnih« deliktov ima za posledico vse polno vprašanj, ki so nekakšen preskusni kamen za uporabnost tega sistema tiskovne pravne odgovornosti. V tem naznanilu smemo pač reči, da so označene posledice v moderniziranem avstrijskem tiskovnem pravu v pravilnem skladu z osnovnim načelom, da velja kazen samo za zakriviljena dejanja. Zatorej se kar nič ne čudimo, da so tudi Čehoslovaki svoj projekt iz l. 1932. za tiskovni zakon zasnovali na istem sistemu tiskovnopravne odgovornosti za tiskovne delikte. — Poslednje poglavje, šesto, ima naslov »Razne s tiskovnim pravom v zvezi stoječe snovi«, in se peča z vprašanji tiska v službi javnih svrh, zaščite izvestij (»Nachrichtenschutz«) in prava žurnalistov. Menda kot nekakšen nameček naj velja posebni oddelek v 6. poglavju, ki je naslovljen »Zaščita novin zoper žalitve« in se z vso ostroostjo izreka zoper misel, da pritiče novinarom kot takim lastna čast in da morejo torej biti predmet žalitve. Podpisani poročevalec je že ponovno zastopal isto stališče in more le ugotoviti, da so Kadečkov razlogi popolnoma pravilni. — Za praktično orientacijo pravnikov izven Avstrije, ki hočejo Kadečkova izvajanja zasledovati na podlagi izvirnih določb, služijo točna besedila dotičnih zakonov z vsemi novelami (str. 129.—155.). V tem pogledu je treba torej dati Kadečkovemu delu pred vsemi drugimi prednost.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. A. E. Hoche: Das Rechtsgefühl in Justiz und Politik. Julius Springer. Berlin. 1932. Str. 102.

Tu izvemo, da beseda »Rechtsgefühl« (= pravno čustvo) še niti 150 let ni stara. Prvič se nahaja pri Feuerbachu. Hoche (univ. profesor medicinske fakultete v Freiburgu i. Br.) pa je prepričan, da je treba zazreti izvir prava v pravnem čustvu in ne narobe. Prva tretjina knjige razpravlja o bistvu pravnega čustva. Ta del ni baš zajemljiv; s tem pa nočemo odrekati pisateljevim psihološkim izvajanjem o označenem čustvu pri deci, mladeničih, ženskah globokosti opažanj. Zelo

zajemljiva pa postanejo izvajanja o pravnem čustvu v vsakdanjem življenju. To so stvari, ki jih vsak izobraženec čuti in zanje ve, ali o njih pač nikdar ne razmišlja v tem pravcu, da bi določil kakšna pravila ali smernice. V tem poglavju so nanizani primeri iz gostilne, gledišča, vlaka itd. itd., v katerih ne pride še do nikakšnega posega v pravno sfero, pa se vendarle pravno čustvo pojavlja. Ko pa pride pisatelj do primerov, kjer gre že za sokobe pravnih sfer, razpravlja tako interesantno in prepričevalno, da ne odložiš več knjige zlepa iz rok. Tu je govora o mogočnih nasprotnikih pravnega čustva, ki tlé in živé v nas samih, kakor so želja po osebni koristi, nečimurnost, škodoželjnost i. pod. S tem si je pisatelj pripravil sistematično podlago za imenitno poglavje o pravnem čustvu v pravosodju. Tehniški aparat zakonodaje ni kos brzemu valovanju življenja. Ljudstvo se čuti veliko bolj poklicano, da po svoje presoja kazenske zadeve kot pa civilne. Pravno čustvo zahteva, da bi vsebovali paragrafi kazenskega zakonika baš samo po sebi razumljivo tek pravnega čustvovanja. Pri današnjih razmerah zakonodaje pa je to čisto izključeno: Skoraj vsak paragraf je »Spielball unberechenbarer Abstimmungen, politischer Einflüsse und Kompromisse«; enotno delo, kot je bil n. pr. Code Napoléon, danes ne uspe. Lepo je pokazano za zakonodajo, kako se zakoni že v kali oddaljujejo od pravnega čustva: Izrazita uvidevnost, da treba zakone reformirati, se kaže največ pri ljudeh od 20. do 30. leta starosti, — možnost, da se oživetvori, pa dobi večji del ljudi šele med 50. in 60. leti. Svet vladajo vobče ljudje v šestem življenjskem desetletju. Ko pa ta plast tvorcev prava oživetvarja svoje mladostne ideale, to nič več ne ustreza istodobnim mladim možem, ki še niso na vladi. Nesoglasja med veljavnimi zakoni in pravnimi čustvom se pojavljajo silneje v kazenskem kakor v civilnem pravu. Odtod prihaja naklonjenost k samopomoči in k »linchjustici«. Moralo bi priti do »kazenskega zakonika mišljenja« (»Strafgesetz der Gesinnung«), pa bi dobili boljše kazensko justico. Ni res, da je bistvo zločinca v tem, da mu nedostaja pravnega čustvovanja, vsaj kriterij za opredelitev zločincev od drugih ljudi ta moment ni in ne more biti. Zločince iz prepričanja bi mogli posebno milo kaznovati, ako bi se s tem nujno ne ostvarjala nevarnost zlorabe. Hoche smatra za kardinalno pogreško, ako bi se mislilo, da ima sodnik posebno živahno pravno čustvo; takisto pa tudi ni, da bi juristični studij pospeševal naravno pravno čustvovanje. Krize justice kot krize zaupanja v njo ni v tem smislu, da bi se bil sodniški stan oddaljil od pravilne uporabe motivov. Toda, da bi stari sodniki po trenutni razpodelbi moči prikrojeno oficijalno državno mišljenje takoj občutili, to ni psihološko, pač pa zelo naivno. Reforme bi se morale pričeti s tem, da bi se gmotni položaj sodnikom popravil. Ni prostora, da bi količjak natančneje prikazali fina opazovanja Hoche je v a o občutljivosti sodnikov, o tempu sojenja, o vlogi prisednikov, o načinu obveščanja med državnim tožilcem in branilcem, o nezaupljivosti napram poklicnim sodnikom. Pač pa naj vsaj omenimo, kaj misli Hoche o udeležbi lajkov pri kazenskem pravosodstvu. Če bi se čutil krivega, pravi, bi si želel za sodnike porotno sodišče v stari sestavi; če bi pa bil prepričan o svoji nekrivdi ali pa o tem, da je položaj dvomljiv, imel bi najrajši za sodnike kazenski senat petih poklicnih sodnikov. Prepričan pa je, da udeležba lajkov v kazenskih stvareh ne bo več izginila.

Pač bo treba iskati kompromisov, vendar ne bomo nikdar zadeli najboljše oblike, ampak vedno le kolikor mogoče dobro. — O pravnem čustvu v politiki razpravlja Hoche na zadnjih 20 straneh, a glavna teza mu je, da je pravo države v resnici njena moč; država kot organizem spada v območje volje, opravičba njenega delovanja je zgolj uspeh, pa naj poreče teorija o tem karkoli. To se kaže tudi pri vprašanjih o političnem zastaranju. Mora se priznati t. zv. stanje skrajne sile v državi (staatlicher Notstand); kajti vsaka država ima tak parlament, kakor ga zasluži. V Nemčiji, trdi Hoche, so šli v tem pogledu mnogo predaleč tako glede obsega kakor tudi glede trajanja prisilnih naredb, kar se bo nekoč še maščevalo. Na kraju govori Hoche še o pravnem čustvu kvenulantov, ki jih deli v lenive prepirljivce, fino organizirane borbene narave z normalnim pravnim čustvovanjem na eni in na abnormalne ps'hopate na drugi strani. — V teh obrisih se kreče knjiga, pisana jasno, duhovito; mnogokrat se naslanja na primere iz lepe književnosti. Za nas sodobnike nudi vse polno pobud za razmišljanje, ostvarja pa tudi notranje zadoščenje vsakomur, ki motri življenje z višjega vidika znanstva.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Swoboda Ernst: Das Privatrecht der Zukunft. D. Walter Rothschild. Berlin-Grunewald. 1932. Str. 64. Cena 3 Mk.

Pisatelj jemlje za dognano dejstvo, da je zasebno pravo v nekakšni krizi. Odklanja pa, da bi bilo iskati vzrok tej krizi v rimskem kot zastarelem tujem pravu, kajti v podobnem položaju je zasebno pravo tudi v romanskih deželah, kjer ga je imeti vendarle za narodno pravo, na drugi strani je pa rimsko pravo tekom stoletij tudi pri neromanskih narodih zrastle v organično celoto. Pravo ni nikdar samo sebi namen in ne nastaja iz samega sebe, njegov nastanek določajo celokupna zunanja življenjska razmerja in predmet zasebnega prava je takorekoč socialno življenje z njegovimi materialnimi in idealnimi potrebami. Zato potrebuje sedanja doba pravo, ki je v največji meri prilagodljivo večnim spremembam gospodarskega življenja. Tej zahtevi pa današnje kodifikacije ne ustrezajo, ker so osnovni pojmi statičnega značaja, dočim je moderno mišljenje dinamično. Vendar tudi čisto dinamični pravni red ni mogoč in preko pozitivizma dosežemo trdna tla, ako navežemo na preteklost in nauke zgodovinske skušnje združimo s potrebami sedanjosti. Tako sta dinamika in statika dva vira, neobhodno potrebna za napredek človeškega spoznanja in človeške kulture.

Prve početke dinamičnega mišljenja najdemo pri Kantu, ki je odkril večne vrednote naravnega prava, katere so in morajo biti osnova tudi modernemu pravu. To so ideja pravičnosti, ideja po vzajemnosti omejene svobode in ideja enakosti pred zakonom, vse skupaj uravnane po načelu harmoničnosti.

Te ideje je uporabil in jih dalje razvil pred več kakor sto leti Zeiler, poklican za to tako po teoretični izobrazbi kakor po svoji praktični usposobljenosti kot sodnik — sodišče mu je bila klinika za njegovo znanstveno udejstvovanje, — pri sestavi avstr. o. d. z. Prav v tem pa se kaže nadrejenost tega zakonika nasproti drugim kodifikacijam, ako pojmujeemo te osnovne pojme, ki so mu podlaga, dinamično. To pa o. d. z. vsled svoje stilizacije dopušča. Zatem navaja Swoboda obširneje primere, ki da-

jejo o. d. z. še danes značaj modernega zakonika pred drugimi, posebno še pred code civil. To so: pravo osebnosti, načelno zenačenje tujcev z lastnimi državljani, isto glede jurističnih oseb s fizičnimi, zenačenje žene z možem v pogledu ženitbenega imovinskega prava, dalje tudi pojem stvari, ki ni omejen samo na telesne stvari. Prav posebno pa se kaže dinamičnost prava, ki dopušča njega neprestano presnavljanje in ustreza s tem funkcionalnemu pojmovanju, kakor ga terja sedanost, na pojmu takozvanih praznin. V tem se § 6 in 7 približujeta čl. 3 ital. z. in čl. 9 poljskega osnutka. Prej navedena štiri osnovna načela izpolnjujejo pri razlagi zakona naslednje funkcije: ona so vodilna načela, smernice in hkratu pregrada za nastajajoče pravo, sredstva za razlago dvomljivih mest, tedaj nikdar zoper jasno zakonito besedilo, in končno neposredni pravni vir pri izpopolnjevanju praznin. Ta štiri načela bo v bodočem zakoniku še določeneje in izraziteje oblikovati.

Swo b o d a na koncu odkrito priznava, da njegova razprava ni izčrpana. Res obravnava le manjši del zasebnopravnih razmerij. Glede tega dela mu je pritrditi, da je imeti o. d. z. za naprednejši zakon in da tvori italijanski prehodno zvezo h code civilu. Ni pa omembe v tej razpravi o razsežnem polju obveznega prava, kjer sta tako o. d. z. kakor code civil skozi in skozi individualističnega značaja. Da je treba ta temelj v današnjih dneh zapustiti in postaviti zakon na več ali manj socialno osnovo, zazveni sicer mimogrede iz naznanjene razprave, vendar o tem delu zasebnega prava in o razvoju dednega prava sploh ni govora. Glede obravnavanega dela pa je Swo b o d i odkrito priznati, da je dodal že znanim mislim lepo število novih idej in vse skupaj zbral v harmonično enoto.

Dr. R. Sajovic.

JUDr. Miříčka August: Trestní právo procesní. (Publikací Všehrdu č. 30.) Praha, 1932. Nákladem Spolku československých právníků. Str. 289. Cena ?

Avtor te knjige je predsednik (po večjem delu tudi referent) kodifikacijske komisije ministrstva pravde v Pragi, zakonita preosnova kazenskoopravnega postopnika stoji takorekoč pred durmi, — in vendar je izdal, pač kot univerzitetni profesor svojim slušateljem, priročni sistem tistega »Kazenskoopravnega reda«, ki je v Českoslovaški izza avstrijskih časov še v veljavi, seveda z raznimi novelami. Ta pedagoška svrha mu je narekovala obseg knjige, ki naj bi bila tudi po nizki ceni kar najbolj pristopna slušateljem prava. Zato je izpustil pravo, ki velja na teritoriju, prevzetem po Ogrski, docela in se nikjer ni spuščal v teoretična razglabljanja, kontroverze in podrobna vprašanja. Toda v stvarnem kazalu, ki zaznamuje posebej oddelke (193 po številu!), posebej strani v knjigi, se ozira tudi na citirane važne odločbe vrhovnega sodišča (Dunaj in Brno), kar usposablja knjigo kot praktični pomoček za vsakogar. Razdelitev celokupne snovi se odlikuje po preglednosti in skrajni zbitosti. Vsa t. zv. osnovna načela kazenskega procesnega prava (po avtorju »stožerna načela«) so n. pr. obdelana komaj na 8 straneh. Od njih nas Jugoslovane najbolj zanima »udeležba laičnega elementa« pri poroti in pri večah (za vojna oderuštva od l. 1919. do l. 1924., za tiskovne delikte, pri mladinskih sodiščih in državnem sodišču). Zgodovinski razvoj kazenskoprocesnega prava se pričinja šele z letom 1707. V poglavju o stvarni

učinkovitosti kazenske pravde se ozira avtor tudi na vojaški k. pr. r. avstrijski iz l. 1912., raz pravnozgodovinsko stališče pa tudi še na konzularna sodišča, dasi jih češkoslovaška republika nima več. Zanimiv je prikaz ustroja porotnih sodišč (3 učeni sodniki, 12 porotnikov, od l. 1919. dalje tudi ženskih). Institucija državnopravdn'ških funkcionarjev je ostala pri okrajnih sodiščih še vedno obligatorna. Dokaj obširno se razpravlja o razmerju državnih pravdnikov (státní zástupce) napram sodiščem in drugim uradom. (Avtor je prišel iz stanu državnih pravdnikov v univerzitetno karijero.) Tudi pravo glede zasebnih udeležencev je zelo skrbno obdelano. »Pooblaščenec deluje za stranko, sicer pa ni njen pravni svetovalec«; iz tega svojega stavka izvaja avtor zanimive posledice. V oddelku »Pravdna dejanja« nas utegnejo najbolj zanimati natančno prikazani predpisi o jezkovnem vprašanju, ki se precej drugače ozirajo na narodne manjšine kot pri nas. V poglavju o rešitvah in odredbah v pripravljalnem postopanju najdemo lep traktat o odškodovanju za nedolžno prestani zapor po avstrijskem zakonu z dne 18. avgusta 1918. Funkcije preiskovalnega sodnika so še posebej prikazane v poglavju o sodnem postopku na prvi stopnji. Institucija svetovalstvene zbornice je ostala. Slede izvajanja, tu nekoliko obširnejša, o obtoževalnem postopku in o glavni razpravi, seveda tudi pred poroto. Ugovor zoper obtožnice rešuje apelacijsko sodišče (»vrchní soud«). Ker se v jugoslovanski, zlasti srbski književnosti mnogo razpravlja pro in contra o tem, ali ima zasebni udeleženec na glavni razpravi končno besedo, da se bavi tudi z vprašanjem o obtoženčevi krivdi, naj omenimo, da pravi Miříčková, da mu to ne more biti zabranjeno (arg. § 324. avstr. k. p. r.), saj pri porotnih sodiščih po stavitvi vprašanja na porotnike o čem drugem itak ne bi mogel govoriti. Takisto poučno je za naše pravnike, ki so novi sodni kazenski postopnik spoznali v praksi šele po l. 1931., kako pregledno je Miříčková obdelal poglavji o rednih in izrednih pravnih sredstvih. K zadnje navedenim šteje obnovo, redno in izredno, ničnostno pritožbo v varstvo zakona in postavitev v prejšnji stan. (Kam naj spada ugovor zoper obtožnico?) Avtor ni imel prav nobenega povoda izreči se o »prekompliciranosti« sistema pravnih sredstev, kar se očita pri nas našemu s. k. p. V predposlednjem poglavju »izredni postopek« se razpravlja o postopku zoper neznane, odsotne, ubežne osebe, o nagli sodbi, o mandatnem in tiskovnem postopku; dalje še o objektivnem postopku po zakonu o avtorskih pravicah in o postopku pred državnim sodiščem; slednjič o postopku pri mladinskih sodiščih po zakonu z dne 11. marca 1931. Posebno poglavje šele na kraju knjige govori o stroških kazenskega postopka. To neobičajno uvrstitev podpira pač uvaževanje, da se dá ta snov obdelati šele tedaj dovolj pregledno za vse vrste in faze postopka, ko so že vsa vprašanja o vrstah in fazah razrešena. — Ob sklepu povzamemo vtise o prikazani knjigi tako, da bo predvsem za slušatelje prav izvrsten učbenik, vendar bodo morali proučevati proti tudi zakoniti tekst, kar je pa itak želeti. Jugoslovanskim pravnim politikom pa nudi Miříčková knjiga dober kažipot za spoznanje, kako se je v prijateljski slovanski državi razvijalo pravo glede lajičnih sodnikov, v tiskovnih pravdah in v mladinskem kazenskopravnem sodstvu.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Schnek Friedrich: Zur Neuordnung des Strafverfahrens in Österreich. Posebni odtis iz »Zentralblatt für die juristische Praxis«, letnik 1932., zvezek 7./8. Verlag Moritz Perles, Wien. Str. 510—543.

Našemu sedaj veljajočemu s. k. p. je služil za vzorec bivši hrv.-slav. k. pr. r., a ta je bil sam »derivat« avstr. k. pr. r. iz leta 1873. Že po tej strani nas zanima usoda avstr. k. pr. r., kako se je izpreminjal od ustanovitve naše nacionalne države naprej. Po drugi strani pa je tudi poučno, študirati predloge za preosnovo že izpremenjenega avstr. k. pr. r. pod vplivom stremljenja po čim bližjem zblíževanju avstrijskega in nemškega materijalnega in kazenskega prava. V tem pogledu nam je gori navedena razprava prav dober kažiplot, vreden, da ga v kratkih obrisih predočimo. Schnek se dotakne najprej obeh novel k avstr. k. pr. r.: 1. z dne 5. dec. 1918, ki je uvedla institut sodnika-poedinca za izvestne zločine in polni vzklic na štirinčlanski sodni zbor istega sodišča zoper sodbe omenjenega sodnika poedinca; 2. z dne 15. junija 1920., ki je nadomestila kolegij štirih poklicnih sodnikov razsodilnega sodišča s skabniskim sodiščem, sestavljenim po dveh poklicnih in dveh lajskih sodnikih. Prvo novelo je naš s. k. p. sprejel, samo da je poveril rešitev polnega priziva zoper sodbe sodnika-poedinca na okrožnem sodišču — apelacijskemu sodišču, druga novela pa pri nas — spričo nam težko razumljivega, vseobčnega odpora zoper lajski element — ni našla nobenega odmeva. — V republikah Avstriji in Nemčiji so prišle priprave za skupni kazenski zakonik že precej daleč. Razumljivo je tedaj, da se tamkajšnje znanstvo orientira tudi že v pravcu skupnega kazenskega procesa. (Nerazumljivo pa nam je — mimogrede rečeno, kako si tam zamišljajo skupen kazenski zakonik, ko pa so institut grajanskega, prometnega prava itd. v vsaki obeh držav različno urejeni!). Kolikor opazamo, se omenjena orientacija vrši kar največ v smeri, kako naj se stari čestitljivi Glaserjev k. pr. r. prilagodi nemškemu, ne pa narobe; znak politične slabosti... »Gravamina« zoper Glaserjev koncept se pričnajo že pri pripravljalnem postopku. Obdolženčeva obramba ima pri poizvedbah po mislih novejših reformatorjev premajhen obseg, kajti tožitelj ni niti dolžan, da dá zaslišati osumljenca v toku poizvedb, a le ta je glede trajanja poizvedb izročen na milost in nemilost tožitelju. Sicer se sme obdolženec zoper »neposredno« obtožnico z ugovorom upreti za stran tega, da poizvedbe niso bile zadostne; ali to pravno pomagalo se je izkazalo v praksi za nesmotreno. Schnek odklanja, da bi se poveril pripravljalni postopek državnemu tožitelju; mislimo, da ima prav, ker poznamo dobro takšno ureditev iz vojaških kazenskih procesov med svetovno vojno in smo se prepričali, da sprečava tak pripravljalni postopek vsako pravilno obrambo osumljenca. On zahteva, da se naj ustanovi čisti položaj pravne stranke tudi za državnega tožitelja, a vsaka stranka in njen zastopnik imej pravico, da je pri sprejemanju dokazov navzoča in da sme že ob tej priliki postaviti vprašanja in predloge. Potrebna je utesnitev tajnosti preiskave, obtožnica naj se izroča vselej preiskovalnemu sodniku, a ugovor zoper njo naj reši kasacijsko sodišče. Ako bi se vsaj te reforme izvele, misli Schnek, da bi ne bilo več nevarnosti, da postane spisovno gradivo edino odločilno za informacijo predsednika glavne razprave in da si po njem že vnaprej brez poznanja obtoženca ustvari

svojo sodbo. Tako postane prizadet in odklanja nove dokaze. Temeljna napaka je, da se mora za izvedbo novih, iz pripravljalnega postopka še neznanih dokazov, najprej izdejskovati sklep sodišča. Ko pride do dokaznega predloga, ki še ni bil predmet pripravljalnega postopka, se ga predsednik in pod njegovim vplivom senat brani. Tu naj bi se stvar uredila tako, kakor je to predpisano v nemškem kazenskem procesu, namreč, da se morajo predlogi, ki se nanašajo na prezentna dokazila, takoj upoštevati. Dalje naj se predpiše sodiščem, da se morajo v sodbah prav z vsakim dokaznim predlogom baviti in utemeljiti, ali in koliko je dokazilo učinkovalo na sodno prepričanje in zakaj se je enemu dokazlu dalo več ali manj vere nego drugemu. »Socijalno sodno pomoč« (»soziale Gerichtshilfe«), ki naj bi razbistrila zločinčev osebni položaj, značaj in pod. zastran pravičnejše odmere kazni, odklanja Schnek in se sklicuje na postopek zoper mladostnike, ki je pokazal prava pota v tem pogledu. Zlasti se protivi načinu izvedbe »socijalne sodne pomoči« kot »neinkvizitornega elementa« po Radbruchovem predlogu, da bi se razpravljalo o osebnosti obtoženca v drugi polovici glavne razprave; Schnek pravi, pač pravilno, da se potrebuje resnična slika storilca zločina že v prvem oddelku glavne razprave, ko gre za ugotovitev zločinčeve krivde. Dalje zahteva Schnek, da naj se umakne čitanje dolgoveztnih obtožnic, ki jim zlasti lajiški sodniki ne morejo slediti, predložitvi obtožbenih točk v prostem govoru. Vprašanju odmere konkretne kazni naj bi se posvečalo mnogo več pažnje; ne bi se smelo zabranjevati, da tožtelj predlaga konkretno kazen po trajanju ali višini. Le tako bi prišlo do kontradiktornega razpravljanja glede odmere kazni. Postopek glede pravnih sredstev bi bilo treba temeljito preosnovati. Komplicirani sistem, po katerem je zgrajen institut ničnostne pritožbe (sedaj pri nas: revizije), je popolnoma zgrešen. Takisto se je pokazalo za nesmotreno, da je zabranjeno izpodbijanje v zakonitem okvirju odmerjene kazni po ničnostni pritožbi. Vprašanje odmere kazni je spričo novih določb osnutka za novi kazenski zakonik (scilicet: skupni nemško-avstrijski) tako važno, da mora postati po vsem obsegu predmet revizijske popresoje. Nemogoče je vzdržati tako ureditev, da se sodbe okrožnih kot vzklicnih sodišč glede prekrškov nič več ne morejo izpodbijati. Schnek pravi, da je pravilnost judikature pri prekrških radi vožnje z avtomobili in pod. baš tako nujno potrebna, kakor judikatura o pravni opredelitvi umora od uboja. Sodbe vzklicnih sodišč glede prekrškov naj bi bile podvržene ničnostni pritožbi (ali: reviziji), kolikor gre za očitke kršitve materialnopravnih predpisov. — Te in še druge, manj v oči bodoče novote predlaga gori navedena razprava v zelo jasni dikciji, izčrpno upoštevajoč ustrezno književnost. Vešč čitatelj si bo takoj ustvaril sam sodbo o tem, koliko je pri nas od teh gramavinov ostalo, a tudi o tem, kako različna so in bodo mnenja o označenih reformnih zamislih. V tem prikazu ne moremo o vseh vprašanjih zavzeti svoje stališče. Sodimo pa, da je popolnoma pravilno, če se zbira že sedaj snov za revizijo s. k. p. tudi pri nas, ki bo morala priti v večjem obsegu kot zadnjič, in da se motrijo zlasti reformni predlogi v državah, s katerimi smo imeli svoj čas isti k. pr. r.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Dolenc Metod: Sorodni odmevi črnogorskih pravnih zgodbic in slovenskega običajnega prava. Ponatis iz »Časopisa za zgodovino in narodopisje«; Maribor, 1932, str. 35.

Pisatelj uporablja folkloristično gradivo, ki ga je nabral in v Mjesecniku 1. 1930. in 1931. priobčil Mičun Pavičević. To snov je porazdelil po enotnih vidikih, kakor se dajo iz kratkih zgodbic izluščiti, in odkazal dogodkom, ki se spominjajo v njih, pravo mesto v času, tako da dobi čitatelj šele v luči teh pojasnil pravilno in jasno sliko, kaj predstavljajo zbrane anekdote. Pisatelj pa gre še dalje in podaja pravno pojmovanje, kakor se da posneti iz slovenskega običajnega prava o državi in njenem vladarju, o sodstvu, pravni praksi, ter primerjajoč to z vsebino črnogorskih prič odkriva ideološke skupnosti dveh jugoslovenskih prav v preteklosti.

Jovanović Stojan: Pregled sudskog zakonodavstva od 1. I. 1929. do 30. VI. 1932. Poseben odtis iz Braniča, 1932. Str. 16.

Sistematično kazalo celotnega našega zakonodavstva v najširšem smislu (zakonov, uredb, naredb in pravilnikov), kolikor se tiče t. zv. judicijalnega prava in organizacije sodišč ter pomožnih organov sodstva. Omogoča hitro orijentacijo v naši zakonodaji, ki je bila v navedenem času najobilnejša.

Sempronius: Rechtslehre und Rechtslehrer. München und Leipzig. Otto Maidl. 1931. Str. 20. Cena 40 pf.

Brošura je poročilo o Gerlandovem spisu o reformnem stanju pravnega študija na nemških visokih šolah, ki je postavil tri probleme: preobtežitev slušateljev s snovjo, prevelika specializacija in preplava univerz s slušatelji z neenako, deloma nezadostno izobrazbo. Te probleme izpopolnjuje pisec še z lastnimi opazkami, zlasti ko zahteva izvajajoč, da je pogoj docentovega uspeha pri slušatelju, da je vzpostavil zvezo med seboj in slušatelji, da jim podaja v predavanjih živo vsebino ter da ima pouk upoštevati tudi zahteve prakse.

Brlić Ivan: Liga naroda u borbi za razoružanje. Izvještaj s konferencije za razoružanje. Posebni odtisak iz br. 6.—7./1932. Lige Naroda. Zagreb. Str. 64.

Spomenica zveze slušateljev Aleksandrove univerze ob uvedbi šolnin. Str. 8.

Zdravniški vestnik. 1932., št. 8.—10. Sedemdesetletnica slovenskega zdravniškega društva v Ljubljani.

Članki in razprave v pravniških časopisih. Arhiv za pravne i društvene nauke. XLII. št. 5.: Arandjelović Dr.: Dokaz saslušanjem stranaka. Dolenc M.: Osvrt na referate o zadatku i značenju institucije istražnog sudije za V. kongres pravika kraljevine Jugoslavije. Goršič Fr.: Stranke u našim novima izvršnim postupnicima. Radovanović Lj. Tolerancija u bračnim odnosima. Bartoš M.: Mala napomena na primedbu g. Lj. Radovanovića. Taranovski T.: Spor o rukopisima u Českoj koji još nije okončan. Tasić: Noviji slovenački radovi iz filozofije prava. — Arhiv. XLII. št. 6. Tasić D.: Zakon nema povratne snage. Bartoš M.: Locus regit actum u bračnom pravu. Lazarević A.: O ubaštinjenju na osnovu održaja i nasljedja. Radovanović Lj.: Neke primedbe na Malu opomenu g. dr. M. Bartoša. Pržić I.: Stalni sud međunarodne pravde kao drugostepena instancija u međunarodnom pravosuđu. Stepanović N.: Može li državni

činovnik gradj. reda na osnovu naknadno stečenih kvalifikacija dobiti višu položajnu grupu? Čl. 3. zak. o sudijama — sam, ili u vezi sa § 49. čin. zak.

Branić. št. 11.: Perić Ž.: Medjunarodno običajno (nepisano) pravo. Plakalović B.: O istražnom zatvoru. Stojanović M.: § 57. zak. o prin. poravnanju van stečaja i § 45. t. 1. i 3. steč. zak. — **Branić št. 12.:** Drašković J.: Odnos državnog tužioca i istražnoga sudije u izvidjajima. Plakalović B.: O istražnom zatvoru. Petrović N.: Carinske krivice i kazni. Lazarević A.: Primena zakona o pobijanju pravnih dela izvan stečaja po predmetima prenosa nepokretnog imanja. — **Mjesečnik. št. 10., 11.:** Šestan R.: Ugovor o službi po zakonu o radnjama. Vuković M.: Unifikacija zrakoplovnog prava. Vuković M.: Zaštita zemljoradnika u slučaju ovršnoga zakupa. Čulinović F.: Determinizam i krivično pravo. Gorničić J.: Obrisli automobilskog prava. Boremović A.: Da li mogu sudski pripravnici sa položenim sudačkim ispitom izricati presude. Ruždić M.: Pouzdanje u zemljišnu knjigu i ovršna sticanja. Katurić J.: O akuzatornem načelu. Belić M.: Usmena oporuka i § 52. zak. o j. bilj. Andrassy J.: Peta skupština kongresa pravnika u Dubrovniku. — **Mjesečnik št. 12.:** Milobar F.: Svjetska ekonomska kriza i svjetska ekonomsko-monetarna konferencija. Fischer A.: Zakon o prin. por. van stečaja u praksi. Muha M.: Zastupnici stranaka po novom grpp. Kolar Dj.: Aktuelno pitanje emisija. — **Policija št. 21., 22.:** Prodanović D.: Primena § 4. t. 5. z. o prin. por. van steč. Boremović A.: Uсловne osude u stvarima zloupotreba u služ. dužnosti. Marić K.: Prava priv. učesnika na glavnom pretresu. Popović S.: Ublažavanje kazne po slobodnoj oceni. Petrović B.: Dali može postojati realan sticaj izmedju krivičnog dela iz § 319. k. z. i krivičnog dela iz § 397. st. 2. k. z. Zlatić R.: Dali je derogiran propis § 375.a k. z. i normiran u propisu § 383. novog k. z. Branković D.: Pravne lekove koje izjavi privatni učesnik kad nije tužilac, mora sud kod koga su izjavljeni da odbaci — § 341. i § 394. odn. 1. k. p. — **Policija št. 23., 24.:** Boremović A.: Uсловne osude u stvarima zloupotreba u službenoj dužnosti. Dotlić J.: Izjednačenje upravno-procesnih propisa u upravnoj praksi. Andjelković N.: Propisom § 386. k. z. nije derogiran propis § 375.a s. k. z. Jovanović I.: Okrivljeni u inkvizitorskom postupku. Marić K.: Prava privatnog učesnika na glavnom pretresu. Šnajder J.: Sudski postupak prema mladeži u Češkoslovačkoj. Djurdjević M.: Sudovi za mladje maloletnike. Petrović B.: Policija kao sudska vlast u istupnim kriv. delima po našem pozitivnom kriv. postupku. Kurilov V.: Primena § 273. k. s p. Marinković B.: Pustupak po zakonu o naknadi štete učinjene paljevinom i namernim protiv zakonom poništajem stvari. Zlatić M.: O kriv. odgovornosti i kažnjivosti lica po zakonu o radnjama kad je u pitanju primena t. 17. § 1. zak. o radnj. Vlatković V.: Adopcija inostranog državljanina nema uticaja na zavičajnost adoptiranoga. — **Pravosudje. št. 11.:** Kada se ima otvoriti stečaj ako nije uspelo prinudno poravnanje van stečaja. Ruždić M.: Pouzdanje u zemljišnu knjigu i ovršna sticanja. Sardelić F.: Sudsko priznanje u našem procesnom pravu. Franić S.: Uvjerenja opštine po zakonu o zaštiti zemljoradnika. Vakanjac M.: Overavanja potpisa lica koja ne znaju čitati. Matijejić I.: Povlastice nekih novčanih ustanova u pogledu naplaćivanja njihovih potraživanja. Čulinović F.: Sticanje prava na fizičkim delovima zgrada. Rajčević V.: Može li se zadrugaru pogledom na zakon o zemljišnim knjigama operetiti založnim pravom idealni deo u združnim ne-

pokretnostima? Rukavina B.: O suočenju u krivičnom postupku. Paradjanin M.: O tumačenju § 92/3. k. s. p. Milačić B.: Kako se ima razumeti § 391. k. p. — **Pravosudje, št. 12.**: Danić D.: O pravnoj prirodi sudske vlasti Blagojević V.: Obustavljanje obaveznog osiguranja u autobusnim preduzećima. Lesić I.: Nadležnost sreskih šerijatskih sudova na području vrhovnog suda u Sarajevu za ovjeravanje potpisa muslimana na ispravama. Plakalović B.: O zastarelosti u meničnom pravu. Matijević I.: Povlastice nekih novčanih ustanova u pogledu naplaćivanja njihovih potraživanja. Branković S.: Plenidba osuđenikove zarade. Steinmetz I.: Nešto o mjeraima bezbjednosti. Marić K.: O odgodi i prekidu izvršenja kazni. Jovanović St.: Oblik krivičnih odluka viših sudova. Nikolajević R.: Medjunarodna pravna pomoć kod izdavanja krivaca.

Razne vesti.

Osebnе vesti. Za starešino sreskega sodišča na Vranskem je postavljen Kompara Fran, za sodnika o. s. Kraut Vladimir (Celje); premeščena sta sodnika Detela Franc v Mursko Soboto in Verlič Franc v Brežice. — Nadalje so postavljeni: za banskega svetnika moravske banske uprave dr. Kartin Herbert, za politično upravne sekretarje banskih uprav dr. Zobec Ivan (ljubljske), dr. Vidic Janko (zagrebške), Malešič Matija (vrbaske), za politično upravnega sekretarja Legat Ivan (škofja Loka), za sreske podnačelnike Levičnik Franc (Ptuj), Svetina Anton (Laško), Maršič Franc (Dubrovnik). — Finančni višji sekretar Lazić Aleksander je premeščen v Beograd, finančni sekretar dr. Tentor Anton v Ljubljano. — Odvetniško pisarno so otvorili odvetniki Pečar Stanko (Novo mesto), Marolt Marijan (Vrhnika), dr. Žnideršič Anton (Slovenska Bistrica). Začasno sta se odpovedala izvrševanju odvetništva dr. Lemež Urban (Slovenska Bistrica) in dr. Mulej Anton (Maribor). — V pokoj sta stopila sreski podnačelnik Fon Vladimir in načelnik finančnega oddelka Sušec Štefan. — Umrli so dvorni svetnik v pok. Šorli Ivo, sreski načelnik Pinkava Ljubo, svetnik stola sedm. v pok. in odvetnik dr. Furlan Anton in odvetnik dr. Zupanc Franc.

Poslovanje borznega razsodišča ljubljanske borze za blago in vrednote v letu 1932. Za poslovno leto 1932 je izkazan porast vloženih tožb za 814 proti prejšnjemu letu, tako da je bilo rešiti vključno s tožbami, ostalimi iz prejšnjega leta (52) v celoti 3193 (3141 + 52). V novo prirastlih tožbah je bil tožbeni zahtevak oprt na tehnični borzni posel v 3 primerih, 3138 tožb pa je izviralo iz poslov, sklenjenih izven borze.

Od vseh tožba je bilo zavrnjenih 10 zaradi nepristojnosti, s poravnavo rešenih 36, z zamudno sodbo 2641, s sodbo po izvršeni razpravi 103, na drug način 61, dočim počiva postopanje v 247 primerih, nerešenih tožb je ostalo 95.

Postopanje je trajalo v pravnih stvareh, rešenih s sodbo, od dne vlozene tožbe do izrečene sodbe manj kot en mesec v 2556, nad en mesec v 224 primerih. Od pravi, za katere je trajalo postopanje do enega meseca, je bilo rešenih 357 v 8 dneh, 1794 v 14 dneh, 405 pa v času nad 14 dni do enega meseca. Kjer je trajalo postopanje nad mesec dni, je bil vzrok

ta, da je toženec odklonil prejem tožbe po pošti ali pa je bila potrebna izvedba dokazov.

Pri vtoženih, izven borze sklenjenih poslih ni bil član borze tožitelj v 1483, toženec pa ne v 3136 primerih. Med imenovanimi je bilo 4506 domačinov in 113 tujcev. Tožbe proti strankam, ki niso bile borzni člani, so imele uspeh v 2722 primerih, 22 tožb pa je bilo zavrnjenih. Advokati so zastopali tožitelja v 1575, toženca pa v 87 primerih. **B. B.**

Spopolnitev navedb glede zasebnih udeležencev v kazenskih spisih. Predsedništvo višjega deželnega sodišča v Ljubljani je izdalo dne 14. decembra 1932 pod Preds. 1120—2/29—198 naslednjo okrožnico:

Da se prepreči predložitev nepopolnih spisov in zmanjša nevarnost, da se spregledajo za presojo važne činjenice, odredjam, da morajo sodišča ob predložitvi pravnih lekov v kazenskih stvareh, v katerih nastopa zasebni udeleženec kot tožilec, in to tudi v primerih, v katerih je po zasebnem udeležencu nadaljevalni pregon zopet prevzel državni tožilec, navesti v predloženem poročilu še sledeče: 1.) Kdaj se je oškodovanec pridružil kazenskemu postopku z navedbo redne ali listovne številke; ako je svojo izjavo naknadno dopolnil, treba tudi navesti dotično redno oziroma listovno številko. 2.) Kdaj in od koga je bil zasebni udeleženec obveščen o odstopu državnega tožilca od pregona; ako je zasebnega udeleženca obvestilo sodišče, treba navesti redno ali listovno številko dotične odredbe in ji priklopiti vročilnico o obvestitvi zasebnega udeleženca; ako ga je obvestilo državno tožilstvo, pa redno oziroma listovno številko, kjer je od državnega tožilca potrjen dan vročitve. 3.) Kdaj je predlagal nadaljevanje pregona in kje se v spisu nahaja dotični predlog. 4.) Kdaj je bil zasebni udeleženec kot tožilec obveščen, da so poizvedbe oziroma preiskava končana in pozvan, da vloži obtožnico (§§ 95 zad. odst., § 109 k. p.); navesti je redno oziroma listovno številko odredbe in ji priklopiti vročilnico. 5.) Kdaj je vložil obtožnico in redno oziroma listovno številko iste; obtožnici je priklopiti vročilnico, s katero je obdolženec potrdil prejem obtožnice.

Prvi shod pravnikov slovanskih držav v Bratislavi 1933.

Znanstveni spored bratislavskega shoda je že določen, prav tako so postavljeni glavni in stranski poročevalci, ki so se poklicu odzvali, tako da je ta točka, s tem pa tudi uspeh shoda zajamčen. Predmeti, o katerih se bo na kongresu razpravljalo, so naslednji:

I. Grajsko pravo.

1. Zenačenje obligacijskega prava v slovanskih državah. Glavni referent: univ. prof. dr. Longchamps de Berier Roman (Lvov); koreferenti: odv. in univ. prof. dr. Fadenhecht Josip (Zofija), univ. prof. dr. Krek Gregor (Ljubljana), univ. prof. dr. Sedláček Jaromír (Brno).

2. Poenotenje ženitnega prava v slovanskih državah. Glavni referent: univ. prof. dr. Perić Živojin (Beograd); koreferenti: odv. dr. Danajlov Ljuben (Sofija), univ. prof. dr. Lutostański Karel (Varšava), univ. prof. dr. Svoboda Emil (Praga).

3. Hipoteka na rečnih parnikih. Glavni referent: min. načelnik dr. Subbotić Ivan (Beograd). Koreferenti: univ. doc. dr. Kacarov Konstantin (Zofija), univ. prof. Winiarski Bogdan (Poznanj), viš. sek. svetnik dr. Sitenský Frant. (Praga).

II. Trgovsko in menično pravo.

Enotna ureditev meničnega prava po ženevskih konvencijah v slovanskih državah. Glavni referent: univ. prof. dr. Sulkowski Josip (Poznan); koreferenti: univ. prof. dr. Dikov Ljuben (Zofija), univ. prof. dr. Kizling K. (Bratislava), univ. prof. dr. Rastovčan P. (Zagreb).

III. Grajanski sodni postopek.

Enotna ureditev predpisov o izvršbi, prisilni poravnavi in o stečaju v slovanskih državah. Glavni referent: odv. dr. Werk Hugo (Zagreb); koreferenti: univ. prof. dr. Ganev Venelin (Zofija), dr. Štajgr Franc (Bratislava), univ. prof. dr. Golab Stanislav (Krakov).

IV. Kazensko pravo.

1. Odgovornost za dejanja, izvršena na predstojnikov ukaz. Glavni referent: just. podpolk. dr. Lepšik Josip (Praga); koreferenti: prokurator Slivkov Colonel (Zofija), univ. prof. dr. Dolenc Metod (Ljubljana), dr. Glaser Štefan (Vilno).

2. Potreba in obseg poenotenja kazenskega prava v slovanskih državah. Glavni referent: univ. prof. dr. Živanović Toma (Beograd); koreferenti: univ. prof. dr. Kulev Todor (Zofija), univ. prof. dr. Milota Albert (Bratislava), univ. prof. dr. Frank Stanko, svetnik najv. sod. dr. Jamontta Januš (Varšava).

3. Ali se priporoča udeležba grajanskega življa v kazenskem postopku slovanskih držav? Glavni referent univ. prof. dr. Rappaport Emil (Varšava); koreferenti: univ. prof. dr. Saranov Nikola (Zofija), univ. doc. dr. Solnař Vladimir (Praga), kas. sodn. dr. Henigsberg Lavoslav (Zagreb), univ. prof. Wolter Vladislav (Krakov).

V. Ustavno in upravno pravo.

1. Enotna načela o pridobivanju državljanstva in domovinske pravice v slovanskih državah. Glavni referent: univ. prof. dr. Ehrlich Ludwik (Lvov); koreferenti: univ. prof. dr. Danev Stojan (Zofija), univ. prof. dr. Peška Zdenko (Bratislava), univ. doc. dr. Joachim Vaclav (Praga); pomočnik bana dr. Pirkmajer Otmar (Ljubljana).

2. Upravno sodstvo. Glavni referent: univ. prof. dr. Stajnov Petko (Zofija); koreferenti: univ. prof. dr. Laštovka Karel (Bratislava), univ. doc. dr. Havelka Juri (Praga), mestni nač. dr. Krbek Ivan (Zagreb), univ. doc. dr. Langrod Štefan (Krakov).

VI. Narodnogospodarska vprašanja.

Gospodarsko sodelovanje slovanskih držav. Glavni referent: min. svet. dr. Štangler Alojz (Praga); koreferenti: univ. doc. Bobčev Konstantin (Zofija), gen. tajnik doc. dr. Belin Ivo (Zagreb), univ. prof. dr. Krzyżanowski A. (Krakov), univ. prof. Heydel A. (Krakov).

VII. Zgodovina slovanskega prava.

Skupna podlaga zgodovine slovanskega prava. Glavni referent: univ. prof. dr. Kutrzeba Stanislav (Krakov); koreferenti: univ. prof. dr. Aleksiev Vladislav (Zofija), univ. prof. dr. Markov Josip (Bratislava), univ. prof. dr. Raucher Rudolf (Bratislava), univ. prof. dr. Solovjev Aleksander (Beograd).

VIII. Mednarodno pravo.

Enotna ureditev mednarodnega zasebnega in procesnega prava v slovanskih državah. Glavni referent: univ. prof. dr. Lapajne Stanko

(Ljubljana); koreferenti: univ. prof. dr. Genov Jurij (Zofija), univ. prof. dr. Boháček Miroslav (Bratislava), univ. prof. dr. Zoll Friderik (Krakov).

IX. Cerkveno pravo.

Razmerje cerkve do države v slovanskih državah. Glavni referent: univ. prof. dr. Cankov štefan (Zofija); koreferenti: univ. prof. dr. Bušek Vratislav (Bratislava), univ. prof. dr. Halban Henrik (Lvov), univ. prof. dr. Silnicki Tadej (Poznanj), univ. prof. dr. Mitrović Čeda (Beograd).

X. Pravna socijologija.

Doklej se priporočajo omejitve lastninske pravice? Glavni referent: najv. sod. svetnik dr. Drbohlav Karel (Bratislava); koreferenti: preds. kodif. komisije dr. Mitakov Vasil (Zofija), univ. prof. dr. Marković Čeda (Subotica), univ. prof. dr. Kumaniecki Kazimir (Krakov), univ. prof. dr. Piętka Henrik (Varšava).

Storjeni so potrebni koraki, da bodo dovolile železniške uprave znizano vožnjo. Obenem s pravniškim shodom se bo vršil tudi prvi shod slovanskega pravniškega naraščaja. Pravniški naraščaj bo dal za znanstvene razprave zapisnikarje, in sicer iz vsake države po tri. S tem bo omogočeno, da bodo zapisani in izdani govori vseh udeležencev na njih materinem jeziku.

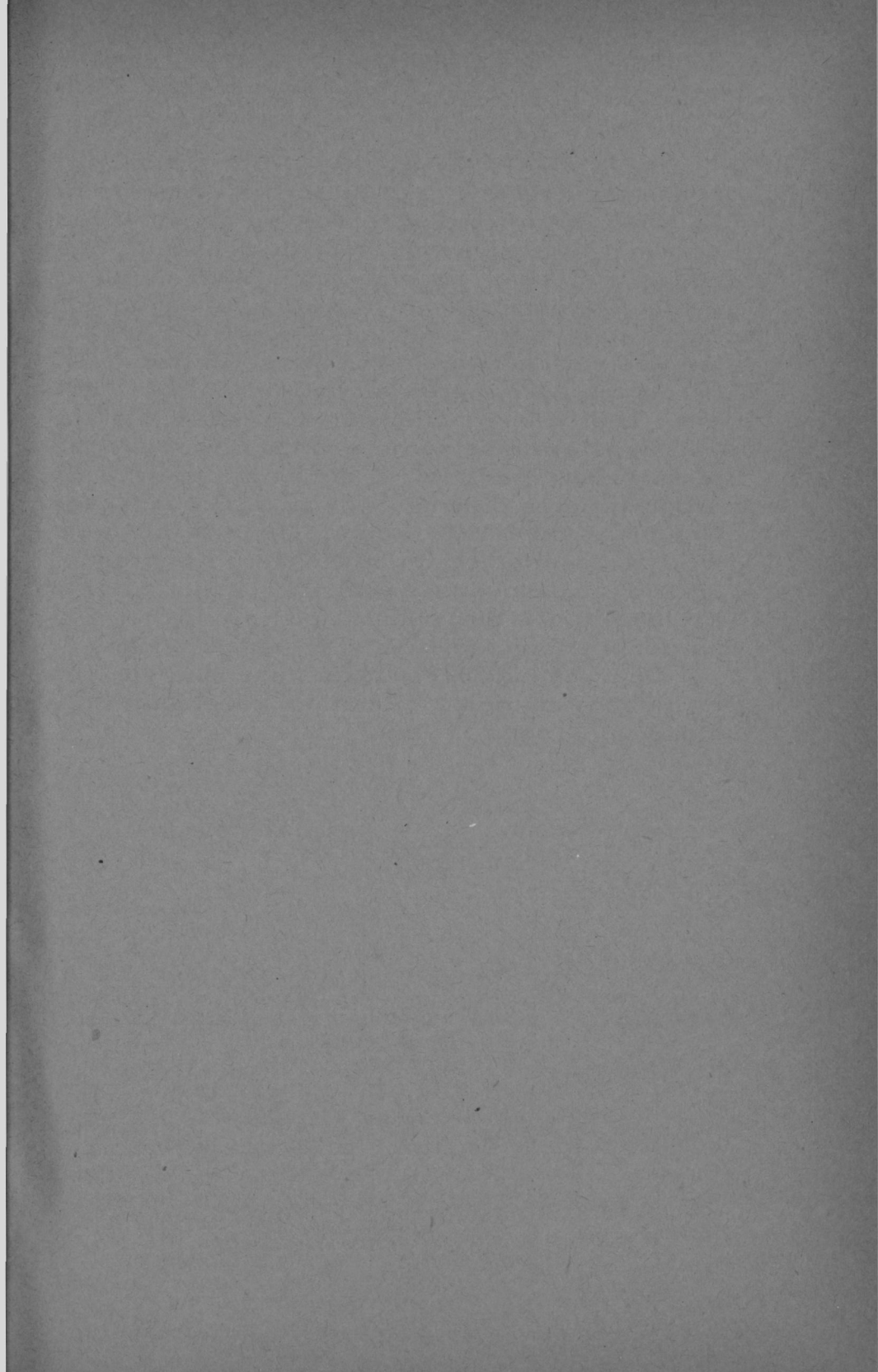
Pred shodom naj bi se vršila po vseh slovanskih državah predavanja, ki bi medsebojno informirala o pravnem stanju v posameznih državah. Koncem lanskega leta je kot prvi predaval v Bratislavi gd. univ. prof. in dekan dr. Lapajne iz Ljubljane o »Razvoju in sedanji ureditvi grajanškega prava v Jugoslaviji«.

Doslednji historijat zakona o prekrških. Tako bivši avstrijski (1852.) kakor tudi bivši srbski kazenski zakonik (1860.) sta imela določbe o prekrških (»istupih«). Srbski projekt za kazenski zakonik iz l. 1910. je zavrgel razdelbo na zločinstva, prestopke in prekrške, ohranil je le zločinstva in prestopke, pa uvrstil malone vse prekrške med prestopke. V projektu za enotni kazenski zakonik (1922.) pa se redaktorji niso ozirali na prekrške, dasi so nekatere prekrške iz srb. k. z. (1860.) unesli med prestopke: Drugi, neprevzeti prekrški namreč naj bi šli v poseben »zakon o prekrških«. V monografiji »Sadašnji položaj kaznenopravnog zakonodavstva kraljevine SHS« iz l. 1923. sem o pravnih vidikih za ločitev prestopkov od prekrškov zapisal na str. 21. sledeče: »Kažnjiva dela, kojim se ne krše konkretna pravna dobra niti se ugrožavaju, pa izlaze samo kao **abstraktni** prekršaji opštih propisa za uzdržavanje pravnog reda, isključuje se iz delokruga kaznenih sudova te se propuštaju policiji, da ih presudi. Ovo su naime policijski prestupci.« To je bilo mnenje večine tedajšnjih redaktorjev. Podpisani pa je zastopal že tedaj in je tudi pozneje ponovno pisal v tem smislu, da pri **sedajšnjih** prilikah bolj kaže, prepustiti sodstvo tudi za prekrške sreskim sodiščem. Skliceval se je pri tem zlasti na češkoslovaški načrt za kazenski zakon iz l. 1926. Ta je vseboval poseben zakon o prekrških s 67 paragrafi, ki ima svoj občni del (§§ 1.—15.), a v posebnem delu (§. 16.—67.) navaja za prekrške sledeče dejanske stane: Kršitev vojaških odredb, kršitev volilne tajnosti, vmešavanje v uradno poslovanje, neresnična ovadba, pridevanje videza uradne ali vojaške osebe, razšir-

jevanje slike zločinca, ugodovanje ujetnika, kršitev uradnega razglasa, neresnično potrdilo, neresnična prijava, kršitev zabrane posecati krčme, kršitev dolžnosti pri prisilnem delu, preprečenje izvršitve denarne kazni, kršitev zabrane glede izvrševanja obrta ali poklica, nedovoljena povrnitev, zakotno pisaštvo, huda nespodobnost, motitev pri izvrševanju zbrovalne pravice, neposlušnost pri motitvi javnega miru, brezpredmetno alarmiranje, nasnovanje k prekršku, pijanstvo, mučenje živali, kršitev dolžnosti mrljskih oglednikov, ponarejanje denarnih in listinskih vrednotnih znamk, malomarna kršitev javnih mejnih znakov, potepuštvo, beračenje, pripomoč k beračenju, delomržnost, samopašnost glede mej pri zemljiških, prodaja ponarejenega blaga, hazardna igra, uporaba nepravilnih izkazov, poziv k nečistosti, ogroženje telesne varnosti, sprejem ali nastavitve v službo navzlic grozeči okužbi, ponudbe sredstev za odpravo telesnega ploda, nedovoljeno dajanje alkoholskih pijač, mazaštvo, nedovoljeno lečenje, samolastno vzdrževanje upravičeno priprte osebe v zaporu, nagajivost, samopašna odtujitev tuje premične stvari, šumska in gozdna samopašnost, opeharjenje, pridobitev sumljivih stvari, malomarno ugodovanje kaznivih dejanj. Glede teh prekrškov pravijo motivi v dobesednem prevodu (str. 18.) sledeče: »Ti prekrški ostanejo začasno še v pristojnosti kazenskih sodišč. To pa bodi le za sedaj tako, v bodočnosti, ko se udeležiti preosnova uprave in ko se izgradi posebno upravno kazensko sodstvo, se bo moglo kaznovanje teh prekrškov zaupati upravnim sodiščem, tako da ostane kazenskim sodiščem poslej samo njihova prava naloga, preganjanje resnično kriminalnih dejanj.« — Ministrstvo pravde v Beogradu je samo oskrbelo osnutek za zakon o prekrških z dne 3. novembra 1927 in ga predložilo narodni skupščini. Imel je tri dele: občni del (§§ 1.—30.), posebni del (§§ 31.—156., torej preko stotine kaznivih prekrškov) in tretji del »Postopek glede prekrškov (§§ 157.—214.). Kompetenca za prekrške je bila deljena: za mlajše maloletnike in deco naj bi poslovala sodišča, za vse druge upravna oblastva. Ta osnutek je propadel v pododseku zakonodajnega odbora narodne skupščine; velik del zasluge za to je pripadel pokojnemu nar. posl. dr. Žerjavu. Ko je bil izdan novi kazenski zakonik iz l. 1929., se je nahajal osnutek za zakon o prekrških še v ministrstvu pravde. Določena je bila že komisija, da ga predela. V pomladi 1929. je ministrstvo za notranje zadeve prevzelo nadaljevanje predelave. Ker koncem l. 1929. osnutek omenjenega zakona še ni bil predelan, je ministrstvo pravde oskrbelo izdelavo začasnega zakona za podaljšanje veljavnosti zakonitih določb prekrškov, ki je stopil z istim dnem v veljavo kakor kazenski zakonik iz l. 1929. Kje se nahaja dotični osnutek sedaj in kdaj pride na vrsto, da dopolni in zaokroži celotno zgradbo kazenskopravnih določb tako kazenskega zakonika kakor tudi obilnih stranskih kazenskopravnih zakonov, ni znano v javnosti.

Dr. Metod Dolenc.

Anketa o vprašanju, kako naj se uredi zakon o prekrških. O tem vprašanju je »Pravnikov« odbor razposlal pole pravnikom in jih zaprosil za odgovor v štirih tednih. Ker se je pokazalo za anketo precejšnje zanimanje, obenem pa izrazila želja, naj se rok podaljša, je odbor sklenil, da pričakuje odgovorov od naprošenih gospodov najkasneje do konca meseca februarja. Obenem opozarjamo na informativno notico univ. prof. g. dr. Dolenca v tej številki: Doslejšnji historijat zakona o prekrških.

Naročnina za „Slovenski Pravnik“
znaša 60 dinarjev. Gg. naročnike prosimo, da zaostalo naročnino čimprej poravnajo; tudi uprava mora poravnati svoj dolg tiskarni. Poslužijo naj se v to priloženih položnic; kdor pošilja naročnino s pošt. ali čekov. nakaznico, naj jo naslovi na „Društvo »Pravnik« v Ljubljani“ (ne osebno na blagajnika), ker se pripisuje vsa naročnina čekovnemu računu pri poštni hranilnici. Tudi reklamacije naj se naslavljaajo tjakaj; upoštevajo se samo prvih 14 dni potem, ko je list izšel. Prav tam se dobe: Spomenica na drugi Kongres pravnika in letniki „Slovenskega Pravnika“ od l. 1909. naprej. Cena s poštnino vred za Spomenico o ljubljanskem Kongresu — 25 Din, za „Slovenski Pravnik“ letniki od 1923 do 1932 po 70 Din, ostali letniki po 36 Din. Posamezni snopiči (dvojne številke) po 12 Din.

Dr. E. Pajnič: Sreska kot kazenska sodišča po novem zakoniku o sodnem kazenskem postopanju — cena 15 Din.